

Univerzita Karlova v Praze
Evangelická teologická fakulta

Bakalářská práce

Jana Paroulková

Možnosti alternativ k trestu odnětí svobody

Vedoucí práce : Ing. Mgr. Jan Dočkal CSc.

Praha 2006

Prohlášení

1. Prohlašuji, že jsem bakalářskou práci Možnosti alternativ k odnětí svobody zpracovala samostatně a výhradně s použitím uvedených pramenů a literatury.
2. Tuto práci nepředkládám k obhajobě na jiné škole.
3. Souhlasím s tím, aby uvedená práce byla v případě zájmu pro studijní účely zpřístupněna dalším osobám nebo institucím.

V Praze dne 30.5.2006

Jana Paroulková

Obsah práce

1. Úvod	5
2. Počátky hledání a uplatňování alternativních řešení trestních věcí	6
Definice alternativních trestů	
Filozofie alternativních trestů	
Vývoj alternativních řešení trestních věcí	
Porovnání retributivního a restorativního přístupu v trestní justici	
I. Řešení trestních věcí v rámci platného trestního práva	
II. Řešení trestních věcí realizovaných mimo rámec trestního práva	
Stručný přehled a popis alternativ	
Vývoj právního řádu ČR	
Vývoj alternativních řešení trestních věcí	
3. Probační mediační služba ČR	14
Obecný výklad pojmu probace	
Obecný výklad pojmu mediace	
Činnost PMS	
Mediace v trestním řízení	
Probace v trestním řízení	
4. Středisko probační mediační služby Kolín	21
5. Vyhodnocení dotazníku pro klienty PMS Kolín	26
Obecná část o PMS Kolín	
Probační dohled	
Alternativní tresty a trest odnětí svobody	

6. Obecně prospěšné práce	34
Podstata a zákonné podmínky	
7. Probační dohled	36
Podstata a zákonné podmínky	
8. Činnost PMS v zahraničí	39
9. Závěr	45
10. Resümee	46
11. Seznam literatury	47
12. Přílohy	48

1. Úvod

Dnešní dobu bychom mohli nazývat dobou hledání nových cest, nových možností, nových uplatnění - dobou hledání alternativ. Tedy všeho, co má být, ve většině případů lepší, zdravější, úspornější a šetrnější k přírodě i společnosti, než osvědčené způsoby, které se naskýtaly a byly využívány, po dlouhou dobu mnoha generací, až dodnes. Alternativou má být něco odlišného, nového a především lepšího, i když na druhou stranu, některé možnosti, které jsou dnes nazývány alternativami, jsou způsoby již vyzkoušené, ke kterým se pouze z mnoha důvodů opět vracíme a nacházíme v nich uspokojení. Hledáme a pokoušíme se uplatňovat stále častěji alternativy v oblasti výživy, využívání zdrojů energie, v oblasti vzdělání, medicíny i využívání průmyslových technologií. Avšak alternativy, kterým se v této své práci budu věnovat, jsou alternativní řešení trestních věcí, především pak alternativy k trestu odnětí svobody, se kterými jsem se poprvé osobně setkala, a které mě zaujaly při praxi u probační mediační služby.

Od roku 2001, kdy byla zřízena probační mediační služba, se v České republice stále častěji uplatňují alternativní tresty. Při praxi u probační mediační služby Kolín jsem získala nejen teoretické, ale i praktické znalosti o uplatňování alternativních trestů, a na základě těchto znalostí bude také vypracována tato práce. Zmíním se o pojetí trestní justice v České republice, počátcích uplatňování alternativních řešení trestních věcí v praxi. Především však o probační mediační službě České republiky, činnosti středisku probační mediační služby Kolín. Pozornost také budu věnovat nejčastěji uplatňovaným alternativním trestům k trestu odnětí svobody - obecně prospěšným pracím a probačnímu dohledu.

Cílem práce je tedy pojednat o možnostech řešení trestních věcí, o zmiňovaném institutu probační mediační služby, její činnosti, alternativách k trestu odnětí svobody, jejich využití v zahraničí i České republice a jejich praktického uplatňování na středisku probační mediační služby v Kolíně.

1. Počátky hledání a uplatňování alternativních řešení trestních věcí

Druhou polovinu 20.st. lze bez nadsázky označit za období převratných politicko-ekonomických změn, z hlediska výkonu trestní spravedlnosti však za období hledání nových forem spravedlnosti, které by nahradily nebo doplnily tradiční postupy v trestním řízení.

Nejvýznamnějším projevem těchto změn trestní politiky je vytvoření podmínek pro široké uplatnění alternativních způsobů řízení před soudem a využití alternativ k potrestání v trestních věcech.¹

Hlavním smyslem alternativních způsobů řešení trestních věcí je přiměřená reakce na spáchaný trestný čin. Alternativní formy postihu trestné činnosti vytvářejí podmínky pro urychlení, zjednodušení a zhospodárnění trestního řízení a přispívají k prevenci kriminality.

Hlavním důvodem vzniku alternativních řešení trestních věcí byl pravděpodobně obecný nárůst kriminality, který způsobil přehlcní institucí, zabývajících se problémem kriminality, především věznic, soudů i policie. Nedostatečná funkce trestního systému si vyžádala přehodnocení trestního systému a aktivizují se nové prvky pojetí trestní justice – restorativní pojetí. Do této doby uplatňuje trestní justice přístup retributivní (viz.níže).

Definice alternativních trestů

Alternativa je volba trestu nespojeného s odnětím svobody.

Alternativa trestu odnětí svobody nesmí zahrnovat žádnou ztrátu svobody.

Pachatel musí být schopen vyhovět stanoveným podmínkám alternativního trestu

Délka trvání alternativní sankce musí být úměrná trestnému činu a délce trestu odnětí svobody, který by jinak byl za trestný čin uložen.²

Alternativní tresty nabízí jinou možnost potrestání pachatele než je uložení trestu odnětí svobody.

---

¹ Alternativní řešení trestních věcí v praxi, JuDr. Alexandr Sotolář, JuDr.František Púry, JuDr.Pavel Šámal,Ph.D.,C.H.Beck, Praha, 2000,str.3

² Projekty-Hledání nových forem zacházení s pachateli, České vězeňství 1999

Filozofie alternativních trestů

Alternativní tresty mají ponechat odsouzené na svobodě a uložit jim takový druh povinnosti nebo omezení, který bude působit preventivně proti páčání další trestné činnosti, ochrání společnost, uspokojí zájmy obětí trestné činnosti a upevní v pachateli návyky a postoje potřebné k vedení řádného života. Alternativní tresty nezabavují pachatele svobody, ale vyžadují od něj dodržování určitých omezení či splnění povinnosti. V průběhu výkonu trestu se sleduje, zda odsouzený plní podmínky uloženého trestu a zda žije v souladu s normami společnosti. Při nesplnění těchto podmínek však může soud, na návrh probačního pracovníka, který nad dodržováním podmínek a plnění trestu dohlíží, alternativní trest přeměnit na trest odnětí svobody.

Vývoj alternativních řešení trestních věcí

Vývoj trestu a trestání nastiňuje vývoj hledání nových přístupů, podnětů v reakci společnosti na trestnou činnost a to se snahou nalézat účinnější postupy. Vždy toto úsilí obsahuje určitou míru reflexe dosavadních teoretických konceptů a zkušeností s ukládáním a vykonáváním trestních sankcí a ty jsou určitým východiskem pro hledání a koncipování nových trestně politických reakcí na kriminalitu. V samém počátku bylo reagováno především na zkušenosti a poznatky s ukládáním trestu odnětí svobody, který byl po více než dvě století nejužívanějším trestem. Bylo poukazováno na jeho nízkou účinnost projevující se recidivou, dále byly podrobovány kritice nežádoucí důsledky trestu odnětí svobody a způsoby zacházení s odsouzeným vězněným, které neodpovídaly stále přibývajícím poznatkům o psychice člověka ve společnosti, o možnostech změn chování na základě vhodně vedeného sociálního učení a o sociálních souvislostech chování člověka. Nejdříve tedy vznikaly nové sankce, které byly alternativou k trestu odnětí svobody, až později začínají vznikat a uplatňovat se nové postupy v trestním řízení nebo i další nové formy alternativ.

Pojem alternativní řešení trestních věcí zahrnuje nejen druhy sankcí, které jsou alternativou k trestu odnětí svobody, ale i způsoby trestního řízení, které jsou alternativou k standardnímu trestnímu řízení.

Porovnání retributivního a restorativního přístupu v trestní justici

Retributivní a restorativní pojetí se od sebe liší především přístupem k trestnému činu. Na trestný čin pohlíží odlišně.

Retributivní pojetí = tradiční model odplatné-trestající justice

V tomto pojetí trestní justice je primární obětí trestného činu stát.

Tento model ochraňuje před pachateli trestných činů stát – společnost jako celek.

Do značné míry justice uplatňující tento model přehlíží oběť, soustřeďuje se na obviněného.

Oběť se nemůže zapojit do průběhu řešení trestného činu, spolupracuje tu pouze policie - soud - veřejný žalobce.

Obviněným se může při uplatňování retributivního modelu dostávat pocitu ponížení, průběh trestního řízení mohou ovlivnit také jen omezeně.

Postavení obviněných i obětí v průběhu trestního řízení více méně pasivní.

Retributivní justice dává velmi malý prostor k uplatňování alternativ.

Jako reakce na tento neosobní přístup vznikla přibližně v 80. letech 20. století v USA a pak i v západní Evropě nová trestně politická koncepce spravedlnosti- nazývaná restorativní justice.

Restorativní pojetí = model obnovující justice

Tento model spatřuje v trestném činu především poškození jednotlivce jinou osobou trestný čin posuzuje restorativní pojetí především jako konflikt mezi dvěma osobami pozornost tedy věnuje jak osobě obviněného, tak osobě oběti.

Obnovující justici jde o obnovení nejen sociálních vztahů narušených trestným činem toto pojetí dává možnost obviněným i obětem být v trestním řízení aktivní.

Restorativní justice dává větší prostor k uplatňování alternativ

Česká republika přichází k využívání modelu restorativní justice od poloviny 90tých let.

Při uplatňování těchto modelů není využíván ani jeden z obou ve zcela čisté podobě.

V praxi se vzájemně doplňují.

Při uplatňování restorativní justice v praxi se setkáváme s termínem alternativní trest či opatření. Pojmem alternativní trest, rozumíme tresty nespojené s odnětím svobody a alternativním opatřením pak rozumíme všechny alternativy ke klasickému soudnímu procesu. Potrestání trestních věcí je limitováno právním rámcem dané země.

V České republice alternativy k potrestání trestních věcí mohou probíhat ve dvou rovinách, přičemž se nesmí žádný z přístupů dostat do rozporu s právním řádem.

I. Řešení trestních věcí v rámci platného trestního práva

= alternativy v oblasti trestního práva

do této roviny spadají :

Alternativní tresty = tresty nespojené s bezprostředním odnětím svobody

trest obecně prospěšných prací

podmíněné odsouzení s uloženými přiměřenými povinnostmi či omezeními

podmíněné odsouzení s dohledem

peněžitý trest

výjimečně pak mohou být uloženy další tresty (např. cizinci může být uložen trest vyhoštění)

Všechny alternativní tresty je možné ukládat s ochrannými opatřeními – ochranným léčením či ochrannou výchovou. Při uplatňování alternativních trestů může být využívána specifická metoda řešení problémů – probace.

Alternativy v trestním řízení – odklony, diverze

podmíněné zastavení trestního stíhání

řízení o schválení narovnání

vydání trestního příkazu

Dvě prvně zmíněné alternativy nejsou spojeny s uložením trestu.

Posledně zmiňovaným však vždy musí být trest uložen.

Alternativy k potrestání

upuštění od potrestání
podmíněné upuštění od potrestání
zastavení trestního stíhání

II. Řešení trestních věcí realizovaných mimo rámec trestního práva

Postupem směřujícím k řešení trestních věcí, který stojí mimo rámec trestního práva, je mediace. Mediace není právem upravena, přesto je nelze vést v rozporu s právními normami. Mediace v trestní justici je neprocesním způsobem alternativního řešení trestních věcí, prostřednictvím kterého lze urovnat konflikt spojený s trestným činem a jeho důsledky v rovině morální, etické i sociální.³

Stručný přehled a popis alternativ

Alternativy v trestním řízení – odklony, diverze

podmíněné zastavení trestního stíhání (§ 307 Tr.Z⁴.) – dochází k pozastavení trestního stíhání na určitou zkušební dobu (6měsíců až 2 roky)

narovnání (§309 Tr.Z.) – je-li narovnání schváleno soudem či státním zástupcem je řešení skončeno a obviněnému není stanovena zkušební lhůta. S narovnáním musí souhlasit i poškozený

Odklony umožňují poměrně rychlé poskytnutí satisfakce obětem trestné činnosti, pachatelům méně závažné trestné činnosti příležitost aktivně řešit své pochybení, zrychlení a zjednodušení trestního řízení, úsporu času přetíženým soudům.

---

⁴ Alternativní řešení trestních věcí v praxi, Sokolář, Púry, Šámal

⁴ Trestní zákon

Alternativy k potrestání

upuštění od potrestání (§ 24 Tr.Z.) – k tomuto právnímu institutu se přistupuje, když je pro pachatele trestného činu menší společenské nebezpečnosti dostatečným varováním projednání jeho činu pře soudem

podmíněné upuštění od potrestání s probačním dohledem (§ 26 Tr.Z.) – k uplatnění tohoto institutu může soud přistoupit, pokud považuje za nutné, aby chování pachatele méně nebezpečného trestního činu bylo určitou dobu sledováno (až 1rok)

Alternativy k trestu odnětí svobody

podmíněné odsouzení

podmíněné odsouzení s dohledem (§60a Tr.Z.) – soud může odložit trest odnětí svobody nepřevyšující 3roky, pokud nad pachatelem vysloví dohled

obecně prospěšné práce (§45Tr.Z.) – soud může tento trest uložit za trestný čin, na který zákon stanoví trest odnětí svobody, jehož horní hranice nepřevyšuje pět let. Jde o druhý nejpřísnější trest po trestu odnětí svobody.

další alternativní tresty - (peněžitý trest, propadnutí věci, propadnutí majetku, zákaz činnosti, zákaz pobytu, vyhoštění)

Alternativy upravuje a stanovuje podmínky pro jejich uplatňování trestní zákon. Alternativní opatření i tresty, jako reakci na trestnou činnost, užívá při své činnosti státní instituce-probační mediační služba.

Vývoj právního řádu ČR⁵

V této podkapitole nechci zacházet do hluboké minulosti, nastíním pouze vývoj v nejbližší minulosti. Vývoj právního řádu v ČR je výrazně poznamenám společenskopolitickými změnami, kterými stát procházel.

Po vzniku Československa v roce 1918 jako samostatného státního útvaru, byla v následujícím období zavedena do trestního zákonodárství řada, na svou dobu moderních institutů. V právní teorii i praxi se prosazovala pojmání trestu jako prostředku nejen k ochraně společnosti, ale i k nápravě a resocializaci pachatele. Úspěšný rozvoj Československa jako demokratického právního státu byl násilně přerušen během 1. světové války a následně pak od roku 1948 do konce roku 1989 podřízen komunistické ideologii a

---

⁵ Materiály Sdružení pro probaci v trestní justici, SPJ 2003

sovětskému vlivu. Tyto peripetie politického vývoje samozřejmě poznamenaly i charakter právního řádu a zacházení s pachateli trestných činů. Z hlediska vývoje systému probační služby respektive sociálních služeb v justici ČR, je vhodné zmínit se o některých aktivitách ze 60. až 80. let, kdy v ČR zesílily tendence posílit sociálně výchovný prvek práce s pachateli trestných činů. V ČR byl vytvořen systém tzv. sociálních kurátorů působících v rámci okresních úřadů a metodicky a organizačně řízených ministerstvem práce a sociálních věcí. Sociální kurátoři se věnovali práci s tzv. sociálně nepřízpusobenými osobami a poskytují jim různé formy poradenství a pomoci. Tato síť kurátorů byla poměrně stabilizována a do současné doby plní důležité úkoly, např. péči o osoby propuštěné z výkonu trestu odnětí svobody.

Významná je však skutečnost, že nejde o obligatorní probační dohled a pomoc, tedy že kontakt jednotlivých osob z řad mládeže i dospělých se sociálními kurátory je dobrovolný a není uložen soudním rozhodnutím.

V 70. letech vznikl systém kurátorů mládeže, pracovníků okresních úřadů, kteří se zaměřují na pomoc a dohled nad problémovou mládeží, jak v oblasti občanskoprávní a rodinné, tak v oblasti trestního řízení. Kurátoři pro mládež spolupracují úzce se soudními orgány, např. vypracovávají pro potřeby soudů zprávy o rodinném prostředí a sociální situaci pachatelů z řad mládeže. Sociální kurátoři ani kurátoři pro mládež však nevykonávají činnost související s výkonem trestu a opatření vykonávaných ve společenství a nepůsobí ve vztahu k obětem (poškozeným) trestných činů.

Určité úkoly, které lze považovat za probační činnosti v širším smyslu vykonávají také sociální pracovníci Vězeňské služby ČR. Další formou působení na odsouzené je ustanovení §4 tr. a., které umožňuje, aby zájmová sdružení občanů mohly přebírat záruky za nápravu obviněného. Jestliže soud takovou záruku přijme, má to vliv na rozhodování o tretu, např. na jeho podmíněný odklad nebo na upuštění od potrestání. Lze tedy říci, že jde o určitou formu „kolektivního dohledu“ nad chováním obviněného či odsouzeného.

Jako určitý pokus o další formu dohledu byl v 80. letech 20. století uplatňován tzv. „ochranný dohled“, který byl původně zamýšlen jako určitá forma probačního dohledu, ale v podmínkách totalitního režimu byl tento dohled vykonáván policejními orgány a měl výlučně kontrolní, respektive represivní charakter.

Tato forma dohledu se samozřejmě neosvědčila, neboť byla zneužívána i k omezování lidských a občanských práv a proto byla v roce 1990 zrušena. S později zavedeným probačním dohledem neměl ochranný dohled nic společného.

Po roce 1989 zesílily aktivity směřující k reformě trestního práva, rozšíření škály trestů a opatřeních nespojených s trestem odnětím svobody a posílení prvků psychosociálního zacházení s pachateli trestných činů. Do popředí zájmu se dostala rovněž otázka postavení poškozených v trestním procesu a možnosti jejich účinnější morální i materiální satisfakce. V této souvislosti byla v průběhu 90.let prostřednictvím dílčích novel trestního zákona a řádu přijata řada ambulantních sankcí a odklonů od klasického trestního řízení.

Teprve od roku 1993 (zákon číslo 292/1993 Sb.), kdy byla do trestního procesu zavedena významná možnost odklonu od standardního řízení tak, aby se méně závažné a skutkově a právně jednoduché věci vyřešily mimo hlavní líčení, lze mluvit o vývoji probační mediační služby. Jedná se o institut podmíněného zastavení trestního stíhání (§307.308 Tr.Z.), který mimo jiné předpokládá, že obviněný uzavřel s poškozeným dohodu o náhradě způsobené škody a že obviněnému bude uloženo, aby ve zkušební době dodržoval přiměřená omezení směřující k tomu, aby vedl řádný život. Určitým přelomem v uplatňování alternativ v trestním zákonodárství ČR bylo zavedení trestu obecně prospěšných prací (§45-45a Tr.Z.) s účinností do 1. 1. 1996 (zákon číslo 152/1995 Sb.), u kterého se předpokládá rozsáhlé spolupůsobení probačního pracovníka a obce.

Významným odklonem v trestním řízení je institut narovnání mezi poškozeným a obviněným (§309-314 Tr.Z.), který s účinností od 1. 9. 1995 (zákon číslo 152/1995 Sb.) umožňuje, aby soud rychle ukončil trestní stíhání, aniž bylo třeba případ vyřizovat v řádném formálně vedeném procesu. S účinností od 1. 1. 1996 ministerstvo spravedlnosti zřídilo místa probačních pracovníků v rámci programu „Prevence kriminality, současný stav a východiska do roku 2000“.

Plněním úkolu probačních pracovníků byli na většině okresních a na některých krajských soudech pověřeni pracovníci odborného aparátu soudů a vyšší soudní úředníci. Důraz byl kladen především na zajištění administrativně technického výkonu obecně prospěšných prací a kontrolu chování obviněných v rámci uloženého dohledu, popř. získávání formálních podkladů pro aplikaci odklonů v trestním řízení, přičemž tento výkon probačních aktivit byl zpravidla kumulován s další činností těchto pracovníků. Činnost probačních pracovníků byla omezena zejména na porozsudkovou fázi trestního řízení, ve které byla zdůrazňována zejména kontrola chování pachatelů v průběhu zkušební doby.

V roce 2001 vstoupil v účinnost zákon číslo 257/2000 Sb. o probační a mediační službě ČR, od tohoto data začal rozvoj probační služby v ČR. S účinností od 1. 1. 1998 (zákon číslo 253/1997 Sb.) byl zaveden trest podmíněného odsouzení s dohledem (§60a Tr.Z.) institut o podmíněném upuštění o potrestání s dohledem (§26Tr.Z.)

3. Probační mediační služba ČR

Obecný výklad pojmu probace

Pojem probace vychází z latinského probare, což znamená zkoušeti, ověřovati. Probaci lze chápat v širším a užším pojetí. V širším pojetí se dle zákona o probační mediační službě §2 odst.1 považuje „Organizování a vykonávání dohledu nad obviněným, obžalovaným nebo odsouzeným (dále jen obviněným), kontrola výkonu trestů spojeným s odnětím svobody, včetně uložených přiměřených povinností a omezení, sledování chování odsouzeného ve zkušební době podmíněného propuštění z výkonu trestu odnětí svobody, dále individuální pomoc obviněnému a působení na něj, aby vedl řádní život, vyhověl soudem nebo státním zástupcem uloženým podmínkám, a tím došlo k obnově narušených právních i společenských vztahů.“⁶ V užším pojetí je probace chápána jako činnost, směřující k realizaci rozhodnutí, jehož součástí je dohled nad pachatelem a osobní péče o něj. Probace není vnímána pouze jako souhrn určitých sankčních opatření, ale také jako široká škála služeb, aktivit a činností, které probační mediační služba zajišťuje. Do oblasti probace také patří příprava podkladů pro možné uplatnění některého z odklonů, zpracování zpráv o osobě a aktuální životní situaci obviněného či náhradu škody, stejně jako realizace dohledu nad podmíněně odsouzeným. Základní účel probace lze pochopit ze samotného významu pojmu probare – zkoušeti, tj. trest na zkoušku, který je vykonáván na svobodě.

Probace je alternativou k trestu odnětí svobody, je ceněna zejména pro své výchovné a preventivní funkce.

Obecný výklad pojmu mediace

Pojem mediace vychází z latinského pojmu median, což znamená střed, prostředník. Zákon o probační mediační službě §2 odst.2 považuje mediaci za „Mimosoudní zprostředkování za účelem řešení sporu mezi obviněným a poškozeným a činnost směřující k urovnání konfliktního stavu vykonávaná v souvislosti s trestním řízením. Mediaci lze provádět jen s výslovným souhlasem obviněného a poškozeného.“⁷

---

⁶ Alternativní řešení trestních věcí v praxi, C.H.BECK 2000

⁷ Mediace aneb jak řešit konflikty, Facia 1997

Činnost probační mediační služby

Probační mediační služba je státní institucí, tedy organizační složkou státu. Probační mediační služba byla zřízena zákonem číslo 257/2000 Sb. k 1.1. 2001 a je spravována ministerstvem spravedlnosti ČR. Předchůdcem tohoto zákona byl zákon ze dne 25. 4. 1973 číslo 44/1973 Sb., o ochranném dohledu, který byl zrušen zákonem číslo 175/1990 Sb.

Probační mediační služba představuje novou instituci na poli trestní politiky, vychází ze součinnosti dvou profesí – sociální práce a práva, zejména trestního. Probační mediační služba usiluje o zprostředkování účinného a společensky prospěšného řešení konfliktů spojených s trestnou činností a současně organizuje a zajišťuje efektivní a důstojný výkon alternativních trestů a opatření z důrazem na zájmy poškozených, ochranu komunity a prevenci kriminality. Probační mediační služba provádí úkony probace a mediace ve věcech, které jsou projednávány v trestním řízení, vytváří předpoklady k tomu, aby věc mohla být ve vhodných případech projednána v některém ze zvláštních druhů trestního řízení, nebo mohl být uložen a vykonán trest nespojený s odnětím svobody, nebo by vazba byla nahrazena jiným opatřením. Poskytuje obviněnému odborné vedení a pomoc, sleduje a kontroluje jeho chování. Veškeré služby probační mediační služby jsou zdarma, hradí je stát.

Cílem probační mediační služby jsou tři základní oblasti

a) integrace pachatele: probační mediační služba usiluje o začlenění obviněného, respektive pachatele do života společnosti bez dalšího porušování zákonů. Integrace je proces, který směřuje k obnovení respektu obviněného k právnímu stavu společnosti, jeho uplatnění a seberealizaci.

b) participace poškozeného: probační mediační služba se snaží o zapojení poškozeného do procesu vlastního odškodnění, obnovení jeho pocitu bezpečí, integrity a důvěry ve spravedlnost.

c) ochrana společnosti: probační mediační služba přispívá k ochraně společnosti účinným řešením konfliktních a rizikových stavů spojených s trestním řízením a efektivním zajištěním realizace uložených alternativních trestů a opatření.

Struktura probační mediační služby

V čele probační mediační služby stojí ředitel přímo jmenovaný ministrem spravedlnosti. Pracovníci (probační úředník a asistent) jsou v nezávislém postavení vůči soudům i státním zastupitelstvím, byť je k započetí práce probační mediační služby nezbytný souhlas příslušného zástupce či soudce. Struktura umístění středisek probační mediační služby kopíruje místa působnosti okresních soudů ČR. Střediska nejsou samostatnou jednotkou a nemají právní subjektivitu.

Probační úředník

Probačního úředníka lze charakterizovat jako sociálního pracovníka v oblasti trestní justice, který splňuje zákonem stanovené kvalifikační předpoklady. Probační úředník musí být bezúhonný a způsobilý k právním úkonům a musí mít vysokoškolské vzdělání v oblasti společenskovední získané ukončením studia v magisterském studijním programu a odbornou zkoušku, kterou mu středisko umožní vykonat po absolvování základního kvalifikačního vzdělání pro úředníky probační mediační služby.⁸ Probační úředník je aktivní ve všech fázích trestního řízení a pracuje s obviněným a poškozeným.

Asistent probačního úředníka

Asistentem probačního úředníka se může stát bezúhonná fyzická osoba starší 21 let, která je způsobilá k právním úkonům a získala středoškolské vzdělání v oblasti společenskovední.⁹

---

⁸ Zákon č. 257/2000 Sb. o PMS, Hlava II. §6 odst. 2

⁹ Zákon č. 257/2000 Sb. o PMS, Hlava II. §6 odst. 3

Mediace v trestním řízení¹⁰

Mediace poskytuje mimosoudní řešení konfliktu mezi poškozeným a pachatelem za pomoci třetí osoby, osoby mediátora, nestranného prostředníka sporu. Roli mediátora plní dle zákona 257-2000 úředníci probační mediační služby. Ti mají vědomosti a profesionální dovednosti z oblasti příslušných právních předpisů a z oblasti komunikace. Mediace dává oběma zúčastněným stranám možnost vyjádřit své pocity, očekávání a potřeby, které vznikly v souvislosti se spáchanou trestnou činností. Mediace vytváří prostor pro nalezení rychlého a přijatelného způsobu náhrady škody. Mediace hledá přijatelná řešení konfliktu pro obě strany sporu.

Postavení obviněného v mediaci

Obviněnému se v procesu mediace naskýtá možnost vyjádřit své potřeby, ale především přijmout odpovědnost za své konání a nabídnout poškozenému přiměřenou náhradu škody. Díky osobnímu setkání s poškozeným má obviněný příležitost omluvit se druhé straně sporu.

Postavení poškozeného v mediaci

Poškozený má díky mediaci možnost vyjádřit své potřeby v souvislosti se zmírněním následků způsobených trestnou činností. Poškozený také získává informace o trestním řízení. Mediace nabízí především příležitost konfrontovat pachatele přímo s tím, co způsobil a dosáhnout tak nejen materiálního, ale i mezilidského narovnání své újmy.

Příklady trestných činů vhodných k mediaci

provinění spáchané mladistvými (osobami ve věku od 15 do 18 let)

trestné činy z nedbalosti

méně závažná majetková kriminalita (krádež, podvod..)

méně závažné trestné činy proti rodině, životu, zdraví, narušující občanské soužití (ublížení na zdraví, rvačka, zanedbání povinné výživy..)

---

¹⁰ Informační brožura PMS ČR - Mediace

Průběh mediačního jednání

Při mediaci jde o společné setkání tří stran-obviněný-poškozený-mediátor. Tomuto společnému setkání však předchází individuální rozhovory mediátora a poškozeného a mediátora s obviněným. Mediátor, jako nestranný prostředník, umožňuje oběma stranám sporu vyjádřit své pocity, názory a potřeby v rámci trestního případu. Smyslem tohoto procesu je zmírnit následky trestného činu pro poškozeného a motivovat obviněného k převzetí odpovědnosti za škody.

Výsledkem mediačního jednání může být společná dohoda a urovnání konfliktu a náhradě škody. Výsledky tohoto jednání pak může státní zástupce nebo soudce zohlednit ve svém rozhodování. Státní zástupce (soudce) může, na základě výsledku mediace, zastavit trestní stíhání, navrhnout či schválit jiný alternativní trest.

Fáze mediačního jednání

Mediační jednání probíhá ve třech fázích, kdy každá z fází má stanovený specifický cíl.

1. Přípravná fáze

má za úkol zjistit, zda obě strany sporu mají zájem o zprostředkování alternativního řešení trestní věci

v přípravné fázi mediátor shromažďuje všechny potřebné informace o trestním případě

cílem této fáze je porozumět vzniklé konfliktní situaci

2. Realizační fáze

má za úkol společně hledat možná řešení

cílem je dosažení shody na určitém řešení

3. Konečná fáze

v konečné fázi se všechny zúčastněné strany snaží o realizaci zvoleného řešení

cílem je splnit všechny závazky, které požaduje zvolené řešení

Účast na mediačním jednání je pro obě strany sporu dobrovolná a bezplatná.

Mediace jako způsob řešení trestních věcí není v České republice ještě příliš rozšířená. Po dobu měsíční praxe ve středisku probační mediační služby Kolín, jsem se s případem mediace nesešla bohužel ani jednou. Probační mediační služba Kolín řešilo mediací trestní případ pouze jedinkrát za celou dobu svého úřadu.

Mediaci spatřuji jako výborný způsob řešení méně závažných trestných činů. Mediace přináší mnohá pozitiva. Jednak urychlení procesu trestního řízení, ulehčení pro přetížené soudy, osobní přístup poškozeného a obviněného. Při společné dohodě o narovnání a zastavení trestního řízení odchází obviněný bez zápisu trestu v trestním rejstříku, tedy bez stigmatizace kriminálního a dostává tak novou možnost vést řádný společenský život.

Mediace je jedinou institucí v řešení trestních věcí, která se zabývá také osobou poškozeného.

Probační mediační služba přináší poškozenému možnost získat informace o průběhu trestního řízení, o jeho právech, o možnostech řešení sporu, především však možnost aktivně se podílet na řešení trestního případu.

Probační mediační služba tedy poškozenému nabízí informační servis, zprostředkování mediace a vypracování zprávy soudní pomoci. Jedná se o zprávu, kterou společně vytváří probační úředník s poškozeným. Zpráva obsahuje údaje jak o poškozeném, tak i o pachateli způsobeného trestného činu. Poškozený v ní vyjadřuje své představy o způsobu náhrady škody a způsobu řešení konfliktu. Ve zprávě jsou zaznamenány postoje pachatele k trestnému činu, případné kroky, které pachatel provedl k nápravě škody. Tato zpráva přispívá k rozšíření informací státního zástupce či soudce o trestném činu a jeho následcích a může ovlivnit jeho rozhodování o vyřešení trestní věci.

Probace v trestním řízení

Probační mediační služba je činná v několika fázích trestního řízení. Jedná se o fázi před rozhodnutím soudu i státního zastupitelství a o fázi po rozhodnutí orgánů činných v trestním řízení.

1. Fáze před rozhodnutím

Tato fáze bývá označována jako přípravné řízení.

Toto označení není zcela přesné, protože o přípravném řízení hovoříme pouze od okamžiku, kdy státní zástupce podá obžalobu. Poté pokračuje fáze před rozhodnutím. Konkrétně do přípravného řízení patří tzv. zprávy soudní pomoci, nahrazení vazby zárukou, slibem nebo dohledem, podmíněné zastavení trestního stíhání, narovnání a mediace. Případy evidované v rámci přípravného řízení tvoří zřetelnou menšinu všech případů. Podněty k zahájení probační mediační službě v přípravném řízení dává nejčastěji státní zástupce, soud, policie nebo obviněný.

2. Fáze po rozhodnutí

Probační činnosti by měly v zásadě plyně navazovat na práci služby ve fázi před rozhodnutím a rozhodování o trestech nespojených s odnětím svobody, by tak mělo vycházet s připravených podkladů. Jde o stádium po vydání rozhodnutí, označované jako vykonávací řízení. Cílem činnosti pracovníků probační mediační služby v této fázi je zajistit úspěšnou realizaci rozhodnutí, které učinil soudce nebo státní zástupce. Pracovníci probační mediační služby za účelem zajištění výkonu těchto rozhodnutí poskytují obviněnému odborné vedení a pomoc, sledují a kontrolují jeho chování a spolupracují s rodinnými příslušníky a sociálním prostředím, ve kterém jejich klient žije, pracuje, popřípadě studuje. Nejedná se o dobrovolnou spolupráci, nevyžaduje se souhlas klienta. Klíčovou činností v této fázi je dohled probačního úředníka a kontrola výkonu trestu obecně prospěšných prací. Podnět k zahájení činnosti PMS ve vykonávacím řízení dává většinou soud, obvinění, zřídka kdy poškozený.

Všechny služby vykonané probační mediační služby jsou bezplatné, střediska sídlí ve většině měst v budově soudu.

Probace se snaží o urychlení, zjednodušení a zefektivnění, řešení situace odsouzeného, o jeho opětovné začlenění do společnosti a úspěšnou resocializaci.

Informace uvedené v následující kapitole jsem čerpala při své praxi na středisku probační mediační služby v Kolíně v roce 2005, která vzbudila můj zájem o tuto oblast a tím dala podnět k napsání této práce.

4. Středisko probační mediační služby Kolín

Město Kolín je bývalé okresní město, které dnes spadá pod správu Středočeského kraje. Soudní okres Kolín čítá necelých sto tisíc obyvatel, míra nezaměstnanosti se pohybuje kolem 10%. Kriminalita je vysoká zejména ve městech. Nejvíce trestných činů je páčáno v Kolíně, Pečkách a Českém Brodě. Jedná se o největší města v rámci okresu, kde je problémem i zneužívání omamných a psychotropních látek. Naopak zbylá města okresu Kouřim, Kostelec nad Černými lesy, Týnec nad Labem a Zásmyky- jsou poměrně klidné a zdržuje se v nich minimum klientů probační mediační služby Kolín.

Středisko Kolín sídlí v budově Okresního soudu Kolín, což nese pro probační mediační službu určité výhody, především je tak postaráno o bezpečnost pracovníků.

Všechny níže uvedené přehledy jsou vytvořené ze statistik probační mediační služby Kolín z roku 2004.

Zastoupení klientů PMS¹¹ Kolín podle pohlaví

Pohlaví klienta	Počet klientů	% zastoupení
Muž	240	87,5%
Žena	30	12,5%
Celkem	270	100%

Zdroj : Statistiky PMS Kolín

¹¹ PMS = probační mediační služba

Zastoupení klientů PMS Kolín podle věku

Věk klientů	Počet klientů	% zastoupení
0-14	4	1,5%
15-18	22	8,3%
19-21	37	13,7%
22-29	90	33,3%
30-39	64	23,7%
40-49	37	13,7%
50 a více	16	5,9%
Celkem	270	100%

Zdroj : Statistiky PMS Kolín

Věk klientů probační mediační služby je rozmanitý, přesto lze říci, že nejčastěji jde o velmi mladé klienty, především muže, ve věku 22-29 let.

Podnět k činnosti probační mediační službě Kolín dává celkem pět zdrojů, jde především o soud, obviněného / odsouzeného, soudce, státního zástupce či policii. Z téměř 90-ti % je to soud, kdo podává podnět k zahájení činnosti, nejméně pak toto podává soudce.

Kdo dává podnět k zahájení činnosti PMS Kolín

Podnět k činnosti	Počet klientů	% zastoupení
Soud	229	84,8%
Obviněný/odsouzený	22	8,2%
Soudce	2	0,7%
Státní zástupce	13	4,8%
Policie	4	1,5%
Celkem	270	100%

Zdroj : Statistiky PMS Kolín

Klienti střediska Kolín většinou páchají některý z 25ti druhů trestných činů, nejčastěji pak trestný čin krádeže (28,1%).

Páchané trestné činy klienty PMS Kolín

Trestný čin	Počet klientů	% zastoupení
Neoprávněné podnikání (118)	1	0,4%
Zanedbání pov.výživy (213)	39	14,4%
Krádež (247)	76	28,1%
Podvod (250)	18	6,7%
Maření výkonu úř. rozhodnutí (171)	24	8,9%
Šíření nakaž. choroby (189)	1	0,4%
Porušování dom.svobody (238)	10	3,7%
Poškozování cizí věci (257)	4	1,5%
Ohrožení mravní výchovy (217)	8	3%
Nedovolená výr.a držení omam. a psych. látek (187)	6	2,2%
Výtržnictví (202)	15	5,6%
Loupež (234)	6	2,2%
Ublížení na zdraví (224)	3	1,1%
Neoprávněné užívání cizí věci (249)	5	1,9%
Padělání a pozměnění veř. listiny (176)	2	0,7%
Podílnictví (251)	31	11,5%
Zpronevěra (248)	5	1,9%
Ublížení na zdraví (222)	5	1,9%
Násilí (197)	2	0,7%
Opuštění dítěte (212)	1	0,4%
Svépomocné odloučení (284)	2	0,7%
Ohrožení (201)	1	0,4%
Pomluva (206)	2	0,7%
Vydírání (235)	1	0,4%
Neoprávněné nakládání s os.údaji (178)	2	0,7%
Celkem	270	100%

Zdroj : Statistiky PMS Kolín

Klientům střediska Kolín je nejčastěji ukládán trest obecně prospěšných prací a podmíněný dohled. Za rok 2004 byl uložen trest obecně prospěšných prací celkem v 50-ti případech, v 26-ti případech pak probační dohled. V ostatních případech šlo o tresty podmíněného upuštění od uložení trestního opatření, podmíněné propuštění z výkonu trestu s dohledem a další. Probační mediační služba Kolín pracuje nejčastěji s klienty, kterým byl uložen probační dohled a trest obecně prospěšných prací.

Poměr ukládání trestu OPP a POD u PMS Kolín

Druh trestu	Počet klientů	% zastoupení
OPP- obecně prospěšné práce	50	18,5%
POD- podmíněné odsouzení s dohledem	26	9,6%
Ostatní	194	71,9
Celkem	270	100%

Zdroj : Statistiky PMS Kolín

Statistiky dokládají, že středisko Kolín není dostatečně personálně obsazeno. Například v druhé polovině roku 2004 připadlo na jednu pracovníci téměř tři sta aktivních spisů. S ohledem na mnoho aktivních případů z předchozích let nelze přesně vyčíslit, s kolika klienty pracovala úřednice v jednotlivých letech.

Celkový počet případů

	Rok 2001	Rok 2002	Rok 2003	Rok 2004
Počet pracovníků na středisku	1	1	2	2
Počet nově evid. případů	137	236	243	224
Průměrný počet případů na jednoho pracovníka	-----	-----	-----	-----

Zdroj : Statistiky PMS Kolín

Průměrný počet případů na jednoho pracovníka PMS Kolín

Nově evidované případy	Rok 2001	%	Rok 2002	%	Rok 2003	%	Rok 2004	%
Celkem evidováno	137	100%	236	100%	243	100%	224	100%
TČ mladistvých	6	4,4%	16	6,8%	7	3%	24	10,7%
TČ spojená s drogami	5	3,6%	5	2,1%	6	2%	9	4%
TČ spojená s extremismem	1	0,7%	2	0,8%	0	0%	0	0%

Zdroj : Statistiky PMS Kolín

V tabulce jsou zahrnuti všichni klienti, jak mladiství, tak dospělí pachatelé.

Z údajů je evidentní, že nejvíce nových klientů zaznamenala probační mediační služba Kolín v roce 2003.

Pokles v roce 2004 není příliš markantní. Střediskům probační mediační služby jsou klienti přiřazováni na základě jejich aktuální adresy.

Zastoupení trestných činů je poměrně stabilní. Nejvíce klientů je odsouzeno za majetkovou trestnou činnost, maření výkonu úředního rozhodnutí a zanedbání povinné výživy.

Probační úředník střediska Kolín je zejména pověřován kontrolou výkonu trestu obecně prospěšných prací, přičemž nejvíce podnětů a pověření k probační činnosti je od soudů.

Ze statistik za rok 2004 vyplývá, že mediace na středisku Kolín nebyla vůbec uskutečněna. Stejně jako jiná střediska i středisko Kolín spolupracuje s věznicí, věznicí Jiřice. Spolupráce s věznicí Jiřice je na dobré úrovni. Probační mediační služba Kolín a věznice Jiřice spolupracují zejména na vytváření podkladů pro podmíněné propuštění. Lze konstatovat, že v roce 2004 mírně poklesl počet odsouzených, kteří podávají podnět ke spolupráci s probační mediační službou Kolín. Důvodem je skutečnost, že příslušný okresní soud je poměrně přísný při podmíněném propuštění. Probační mediační služba se také podílí na přednáškové činnosti pro odsouzené, při níž je aktivita odsouzených aktivní.

Po shrnutí všech údajů lze říci, že klienty střediska Kolín jsou především muži ve věku 22-29let, kteří se dopustili trestného činu krádeže a byl jim uložen trest obecně prospěšných prací, přičemž podnět k zahájení činnosti PMS dal příslušný soud.

5. Vyhodnocení dotazníku pro klienty probační mediační služby Kolín

(dotazník viz. příloha)

O pomoc při vyplňování dotazníků jsem požádala probační pracovníci střediska probační mediační služby Kolín. Dotazník byl klientům předkládán při pravidelných konzultacích na středisku. Oslovení klienti reagovali na dotazník rozporupně. Někteří jeho vyplnění odmítli, jiní ochotně spolupracovali, mnohým však musela úřednice s vyplněním pomoci. Ve stanovené době pak dotazník vyplnilo 50 klientů střediska Kolín. Průzkumem jsem chtěla zjistit informace o klientech PMS Kolín, jaké tresty jsou odsouzeným nejčastěji ukládány, jak se odsouzení k těmto trestům staví, kdo jsou vlastně klienti kolínského střediska probační mediační služby.

Struktura dotazníku

Vypracovala jsem anonymní dotazník o 29 otázkách zaměřených na činnost střediska Kolín a její klienty. Dotazník je rozdělen do tří částí, kdy každá z nich je zaměřena na jiný problém.

3 části dotazníku

- A) obecná část o probační mediační službě Kolín
- B) probační dohled
- C) alternativní tresty (OPP) a trest odnětí svobody

Ad A) Úkolem první části bylo zjistit, zda dotazovaní věděli o činnosti probační mediační služby již před spoluprací s ní, po kolikáté a jak dlouho jsou klienty probační mediační služby, zda spolupracují i s jinými institucemi a zda se někdy podrobili pomocnému (doplňkovému) programu (léčení).

Ad B) Druhá část, která se týká také všech dotázaných (jelikož všem byl probační dohled uložen) odpovídá na otázky týkající se pravidelnosti docházky na konzultace, náplně, obsahu konzultací mezi klientem a úředníkem, také po kolikáté a po jak dlouhou dobu jim byl probační dohled uložen.

Ad C) Poslední část dotazníku zahrnuje otázky na trest obecně prospěšných prací, na alternativy k trestu odnětí svobody i na samotný trest odnětí svobody.

6. Trest obecně prospěšných prací

V České republice nemá trest obecně prospěšných prací dlouhou historii, do trestního zákona byl zařazen teprve k 1.1.1996. V evropských zemích má tento trest kořeny hlubší, než je tomu tak v České republice.

Podstata a zákonné podmínky

Trest obecně prospěšných prací byl do trestního zákona zaveden novelou provedenou zákonem č. 152/1995 Sb., jako samostatný druh trestu, alternativa k trestu odnětí svobody. Co do přísnosti je tento trest považován za trest, který následuje hned po trestu odnětí svobody. Svou podstatou jde o určitý druh legální nucené práce prováděné k obecnímu prospěchu širšího okruhu lidí.

Komu a kdy je možno trest obecně prospěšných prací uložit

Podle § 45 odst.1 Tr.Z. může soud uložit trest obecně prospěšných prací pachateli trestného činu, na který zákon stanoví trest odnětí svobody, jehož horní hranice nepřevyšuje pět let. Tento trest je možno uložit s ohledem na povahu trestného činu a možnosti nápravy pachatele. Přesto je trest obecně prospěšných prací v zásadě přípustný za jakýkoli trestný čin s odpovídající trestní sazbou do pěti let.

Obecně prospěšné práce lze uložit i mladistvým pachatelům trestné činnosti. Právě v případě mladistvých pachatelů se nejvíce uplatňuje výchovný účinek tohoto trestu. Pro uložení trestu obecně prospěšných prací není nutný souhlas pachatele, přesto jeho postoj k tomuto trestu je významný, při zvažování, zda tento trest pachateli uložit. Je-li pachatelův postoj k tomuto druhu trestu od počátku negativní, mohlo by se stát jeho uložení pouhou formalitou, po které by nutně následovala přeměna na trest odnětí svobody.

Trest obecně prospěšných prací může být uložen jako samostatný trest nebo i vedle trestu jiného. Nelze však tento trest uložit současně s nepodmíněným trestem odnětí svobody ani s trestem odnětí svobody podmíněně odloženým.

O uložení trestu obecně prospěšných prací rozhoduje soud zpravidla rozsudkem po provedeném hlavním líčení. Soud pachateli v rozsudku neuvádí bližší podrobnosti výkonu trestu. Nestanovuje tedy náplň pracovní činnosti, místo ani dobu jeho provádění.

Toto je záležitostí vykonávacího řízení a rozhoduje o tom okresní soud v jehož obvodě má být trest vykonán.

Soud může podle § 45a odst.1 Tr.Z. uložit trest obecně prospěšných prací ve výměře od 50 do 400 hodin, u mladistvých pachatelů pak od 50 do 200 hodin, ve prospěch obce, města nebo obecně prospěšné organizaci, v místě bydliště či co nejbližší místa aktuálního pobytu a se souhlasem klienta i mimo jeho trvalé bydliště. Přitom může pachateli uložit po dobu trestu i přiměřená omezení směřující k tomu, aby vedl řádný život. Zpravidla je pachateli také uloženo, aby podle svých sil nahradil škodu, kterou svým trestným činem způsobil.

Obecně prospěšné práce je odsouzený povinen vykonat sám, bez pomoci druhých osob, bezplatně ve svém volném čase, nejpozději do jednoho roku ode dne, kdy soud nařídil výkon tohoto trestu. Odsouzený vykonává trest obecně prospěšných prací podle dohodnutého harmonogramu prací (viz. příloha). K dodržení těchto podmínek je odsouzený nucen „hrozbou“, přeměny včas nevykonaného trestu nebo jeho zbytku v trest odnětí svobody. Po včasném a bezproblémovém odpracování stanoveného počtu obecně prospěšných prací je trest pachateli vymazán z rejstříku trestů.

Upuštění, odložení, přerušování trestu obecně prospěšných prací

Předseda senátu (samosoudce) může usnesením, proti němuž je přípustná stížnost, jež má odkladný účinek, odložit nebo přerušit výkon trestu obecně prospěšných prací.⁵

Podmínky, za kterých je možno trest odložit či přerušit

pokud ve výkon trestu brání zdravotní stav odsouzeného (§ 339 odst. 1 Tr.Ř.)

pokud jde o těhotnou ženu nebo matku novorozence, je možno odložit či přerušit výkon trestu na dobu jednoho roku (§339 odst. 2 Tr.Ř.)brání-li výkonu trestu jiné důležité osobní podmínky odsouzeného, např. rodinné důvody(§ 339 odst. 3 Tr.Ř.) pokud byl odsouzený povolán k výkonu vojenské služby (§ 340 odst. 1 Tr.Ř.)

Pominou-li důvody odkladu nebo přerušování, předseda senátu toto odvolá usnesením.

O všech těchto rozhodnutích je třeba včas vyrozumět obecní úřad, kde se měl trest vykonat.

Předseda senátu může také usnesením upustit od výkonu trestu obecně prospěšných prací, jestliže je odsouzený dlouhodobě neschopen tento trest vykonat, v důsledku změny jeho

---

11 Alternativní řešení trestních věcí v praxi, C.H.BECK 2000

zdravotního stavu. Změnou zdravotního stavu odsouzeného se rozumí zpravidla závažná nevyléčitelná choroba, úraz či nemoc, které zanechají trvalé poškození organismu.

Také o upuštění od výkonu trestu je nutné informovat příslušný obecní úřad, v jehož obvodu měl být trest vykonán.

Přeměna trestu obecně prospěšných prací v trest odnětí svobody

Nevedl-li odsouzený po dobu od odsouzení do skončení výkonu trestu obecně prospěšných prací řádný život, nebo zaviněně nevykonal uložený trest, přemění soud tento trest nebo jeho zbytek v trest odnětí svobody. Zároveň také rozhodne o způsobu jeho výkonu.

Každé dvě neodpracované hodiny trestu obecně prospěšných prací se počítají za jeden den odnětí svobody (§ 45a odst. 4 Tr.Ř.).

Trest obecně prospěšných prací dává odsouzenému možnost nahradit způsobenou škodu, především však možnost vyhnout se stresové situaci, jakou je pobyt ve věznici. Záleží pouze na odsouzeném, jak se k plnění tohoto trestu postaví a možností, které nabízí využije.

7. Probační dohled

Podstata a zákonné podmínky

Organizování a vykonávání dohledu nad podmíněně odsouzenými k trestu odnětí svobody s dohledem je konkrétně upraveno v zákonu o Probační a mediační službě ČR č. 257/2000 Sb., § 2 odst. 1. Probační a mediační služba ČR usiluje na základě tohoto zákona o zprostředkování účinného a společensky prospěšného řešení následků spojených s trestnou činností a současně organizuje a zajišťuje efektivní a důstojný výkon alternativních trestů a opatření s důrazem na ochranu společnosti, zájmy poškozených a prevenci kriminality.

Činnost střediska probační mediační služby v rámci probace pak specificky směřuje k zajištění efektivního výkonu alternativních trestů a opatření spojených s uložením dohledu. Probačním dohledem se z hlediska jeho obsahu rozumí dlouhodobá práce s odsouzeným, v rámci níž je povinen být v pravidelném kontaktu s probačním pracovníkem, spolupracovat při vytváření a realizaci probačního programu ve zkušební době a též je zde obsažena kontrola

dodržování podmínek uložených soudem. Práce probačního pracovníka by měla obsahovat nejen monitorování chování pachatele a shromažďování informací o něm, ale také péči o něj a pomoc v jeho problémech s cílem posílit jeho schopnosti bezkonfliktního způsobu života ve společnosti, pozitivního sociálního vztahu k prostředí. Dohled nad odsouzeným by se měl vykonávat na základě probačního plánu, který vytváří probační pracovník ve spolupráci s odsouzeným.

Postup probační a mediační služby v rámci zajištění výkonu dohledu

Probační úředník po obdržení rozsudku (viz. příloha) či trestního příkazu, rejstříku trestu a pověření k probační činnosti založí probační spis, zaeviduje klienta do rejstříku a v co nejkratší možné době po obdržení tohoto pověření vyzve klienta k úvodní konzultaci (viz. příloha). V rámci úvodní konzultace pak klade probační úředník důraz na navázání konstruktivního pracovního vztahu s klientem a zároveň mu poskytuje základní informace o výkonu dohledu a to takovou formou, aby klient získal srozumitelnou představu o formě a podobě budoucí spolupráce s probačním úředníkem. Dle metodických standardů probační mediační služby proběhne poučení o výkonu dohledu.

Klient je zejména poučen o smyslu a účelu uloženého dohledu a o právech a povinnostech, které pro něho z institutu dohledu vyplývají. Stejně tak je klient seznámen s právy a povinnostmi probačního úředníka v průběhu výkonu dohledu. V rámci první konzultace tedy dochází k dojednávání konkrétních pravidel spolupráce mezi klientem a probačním úředníkem, v rámci dalších dvou konzultací pak postupně k vytvoření probačního programu, což je nejtvůřivější část dohledu.

Obsah probačního programu se v první řadě odvíjí od pravomocného rozhodnutí soudu, uložených přiměřených povinností a omezení a zákonného právního rámce institutu dohledu § 26a, 26b trestního zákona a dále pak od individuální situace klienta a specifických okolností souvisejících s trestnou činností.

Lze tedy shrnout, že v samém úvodu dohledu je výrazně větší role určena probačnímu pracovníkovi a s postupem spolupráce pak roste i role odsouzeného.

Vytváření probačního programu (viz. příloha)

Při vytváření probačního programu se spolupráce odsouzeného a pracovníka probační mediační služby řídí základními principy:

- a) probační program slouží k individuální specifikaci obsahu dohledu a jeho konkrétní podoby
- b) probační program je vytvářen probačním úředníkem (asistentem) ve spolupráci s klientem na začátku zkušební doby a podle potřeby je průběžně aktualizován.
- c) plnění probačního programu klientem je nedílnou součástí realizace dohledu.
- d) vytváření probačního programu je především práce s člověkem a nejen s formulářem
- e) pravidla dohledu jsou jasně definována (*Poučení o výkonu dohledu*).

Po úvodním poučení (viz. příloha) a nastartování spolupráce nastává individuální práce na koncipování probačního programu. Každý probační program je dílčí prací probačního úředníka s klientem. Tento program představuje možnost kreativního rozvoje pracovního vztahu. Pracovník společně s klientem identifikuje a pojmenovává jeho specifické potřeby a zájmy a společně hledají možnost jejich naplnění společensky a právně přijatelným způsobem.

Probační úředník by měl v maximální možné míře vyzdvihnout všechna klientova pozitiva, ale zároveň s klientem hledá cesty jak měnit to, co je hodnoceno jak negativní, tj. společensky a právně nepřijatelné.

V rámci konzultací probační úředník otevírá prostor pro prezentaci životních postojů klienta a podporuje ho v získání náhledu na ty, které se neslučují se zákonem.

Jedná se o dlouhodobou práci probačního úředníka s klientem, která se realizuje prostřednictvím postupného naplňování cílů a dílčích kroků, jež jsou stanoveny v rámci probačního programu. V programu se mohou projevit i skutečnosti, které původně nesouvisely s klientovou trestnou činností. U specifikace přiměřených povinností a omezení musí probační úředník vždy vycházet z toho, co bylo pravomocným rozhodnutím státního zástupce nebo soudce klientovi uloženo. Účelem probačního programu je vést klienta k respektování tohoto rozhodnutí a k postupnému plnění uložených povinností a omezení. Klient si musí být jasně vědom konkrétních následků jejich neplnění. V případě uložení povinnosti či omezení podle § 26 odst.4 trestního zákona je potřeba, aby probační úředník v probačním programu vymezil způsob a kontrolu jejich plnění.

Nejčastěji ukládanou povinností klienta v rámci průběhu zkušební doby bývá náhrada způsobené škody. Probační program musí obsahovat konkrétní postup, který směřuje ke splnění této povinnosti, avšak s ohledem na reálné možnosti klienta tuto škodu uhradit. Konkrétní způsob náhrady škody zohledňuje reálnou situaci klienta - výši klientových finančních příjmů, nezaměstnanost, náklady na bydlení, vyživovací povinnosti, existenční minimum atd. Způsob náhrady škody je nutné projednat i s poškozeným, jehož zájmy a potřeby má způsob náhrady škody taktéž zohledňovat.

Další ujednání se týkají jiných důležitých okolností, jež souvisejí s osobou klienta a jeho aktuální životní situací a které vyplývají z okolností případu.

Ukončení činnosti střediska probační mediační služby v rámci výkonu dohledu

Ukončení činnosti střediska probační mediační služby v rámci výkonu dohledu znamená zpracování poslední, závěrečné zprávy o průběhu dohledu (viz. příloha), k níž se soudce vyjádří o osvědčení či neosvědčení se klienta ve zkušební době uloženého dohledu.

Lze shrnout, že účelem dohledu je sledování a kontrola chování pachatele, čímž je zajišťována ochrana společnosti a snížení možnosti opakovat trestnou činnost.

8. Činnost probační mediační služby v zahraničí

S ohledem na to, že probační mediační služba působí v České republice teprve od roku 2001 nemá tedy příliš dlouhou historii. V zahraničí má činnost probační mediační služby mnohem delší tradici.

V každé evropské zemi funguje probační mediační služba jinak, je jinak spravována, organizována i financována. Přesto mají stejný cíl své práce – zrychlit a zefektivnit trestní řízení a jeho výsledky.

Informace o probační činnosti v zahraničí nebylo snadné, proto je následující kapitola pouze stručným průřezem práce probační mediační činnosti v zahraničí a jsou obsahově nejednotné.

Probační služba ve Švýcarsku

Švýcarsko bylo jakýmsi průkopníkem na poli probační činnosti. V roce 1838 v kantonu St. Gallen byla právně zakotvena pomoc propuštěným. 1868 bylo poprvé v Evropě zařazeno do právního řádu v kantonu Aargau podmíněné propuštění s dohledem. Počátky probační činnosti ve Švýcarsku jsou ovšem spojeny s aktivitami křesťanských společností a jiných charitativních organizací.

V současné době v největším švýcarském kantonu Curych upravuje výkon trestně právních sankcí „Nařízení o výkonu soudních rozhodnutí ze dne 24. 10. 2001 podle kterého při Ředitelství pro spravedlnost a vnitro byl zřízen Úřad pro výkon soudních rozhodnutí, v rámci něhož působí též hlavní oddělení probačních služeb. Probační služba provádí ochranný dohled, kontroluje uložená nařízení, zajišťuje sociální poradenství pro obviněné a odsouzené, sjednává pracovní zařazení v rámci výkonu trestu obecně prospěšných prací, vyhotovuje odborné zprávy pro potřeby orgánů činných v trestním řízení.

Probační mediační služba v Nizozemí

Probační mediační služba v Nizozemí je soukromou organizací a funguje již přes 180 let. Hlavním cílem nizozemské probační služby je znovu začlenění klienta do společnosti.

Probační služba usiluje o včasnou intervenci, pracuje plánovitě a integrálně. Spolupracuje s dalšími organizacemi, státním zastupitelstvím, soudem a policií, přičemž je tato spolupráce upravena zákonem. Dříve existovalo více organizací, které jsou v současnosti sloučeny. Organizace má specializované oddělení pro drogově závislé a osoby bez přístřeší.

Probační péče je rozdělena do 3 skupin :

psychologická

sociální

materiální

Probační péče je aktivní i během vyšetřovací vazby i ve věznicích. Každý rok uzavírají s věznicemi smlouvy. Probační pracovníci působí ve všech nizozemských věznicích.

Jelikož probační služba i věznice mají společný cíl – resocializaci klientů - je jim nařízena vzájemná spolupráce. Činnost probační služby je také rozsáhlá při vytváření především pracovních výchovných programů. Pracovní tresty tu byly do trestního zákona v roce 1989

zavedeny jako hlavní trest. Při realizaci těchto trestů úzce spolupracují s obcemi, kriminalitu pojmají jako společenský problém.

Obecně prospěšné práce

V Nizozemí jsou obecně prospěšné práce alternativním trestem k trestu odnětí svobody, který za určitých podmínek může uložit soud. Od roku 1989 jsou zde obecně prospěšné práce postulovány v trestním zákoně jako hlavní trest. Ukládají se v případech, kdy by bylo možno uložit trest odnětí svobody do šesti měsíců a spočívají v neplacené práci po dobu šesti měsíců v maximální výši 240 hodin.

Probační mediační služba v Dánsku

Dánská probační služba podléhá ministerstvu spravedlnosti. Neexistují zde žádné dobrovolné, pomocné organizace. V Dánsku nemají žádné trestné právo pro mladistvé. Probační pomoc je součástí trestu. Probační služba má 2 úkoly - provádění kontroly a podporu odsouzených v jejich sociálním vývoji. Veškerá pomoc se řídí tzv. zásadním programem pro veškerou kriminální péči, pro výkon trestu i pro probaci, který byl vytvořen v letech 1992/1993.

Obecně prospěšné práce

V Dánsku tvoří zákonný podklad pro uložení trestu obecně prospěšných prací podmíněné odsouzení k trestu odnětí svobody. O tom, zda pachatel přichází v úvahu pro uložení tohoto trestu, rozhoduje soud na základě informací o osobní a sociální situaci pachatele, které mu předkládá probační služba. Počet hodin se pohybuje od 40 do 200 hodin v období 4-12 měsíců. Vyhledáváním vhodných pracovních projektů je pověřena místní probační služba. V Dánsku považují za důležité, aby pachatelé pracovali vedle ostatních pracovníků, proto je zaměstnáván pouze jeden pachatel na témže místě a v témže čase. V případě závažné nedbalosti je podmíněný trest přeměněn na nepodmíněný, ale děje se tak zřídka.

Probační mediační služba v Německu

Kořeny probační služby zde sahají do období mezi oběma světovými válkami. Péči o odsouzené zpočátku vykonávaly pouze soukromé organizace. V roce 1953 byla založena Německá probační služba („Deutsche Bewährungshilfe e.V.“). Zákonem z roku 1997 došlo k rozšíření činnosti v zařízeních pro výkon trestu. Původně se probační služba soustředila na práce s mladistvými pachateli (2/3 klientely), dnes tvoří pouze 1/3. Organizace probační služby je svěřena do působnosti jednotlivých spolkových zemí a Právní moc a rozsah působnosti probační služby právně reguluje trestní zákon („Strafgesetzbuch StGB“), trestní řád („Strafprozessordnung“), zákon o výkonu trestu („Strafvollzugsgesetz StVollG“) a zákon o soudnictví nad mládeží („Jugendgerichtsgesetz JGG“). Z hlediska činnosti probační služby v Německu jsou významné peněžitě tresty a podmíněně odložené tresty odnětí svobody. Neplní-li odsouzený povinnosti vyplývající z peněžitěho trestu, může být tento trest přeměněn v obecně prospěšné práce. Soud také může uložit probační dohled na dobu od 2 do 5 let, přičemž probační úředník dohlíží na plnění uložených povinností odsouzenému a vede jej k řádnému životu. Probační úředník pravidelně informuje soud o chování odsouzeného a plnění uložených povinností. Ve výkonu trestu odnětí svobody pracují s odsouzenými sociální pracovníci.

Obecně prospěšné práce

V Německu se trest obecně prospěšných prací osvědčil už jako experiment zejména v trestním soudnictví nad mládeží. Ukládá se jako alternativa peněžitěho trestu, přičemž vždy musí jít o práci ve prospěch obecně užitečných institucí (nemocnic, domovů důchodců, ústavů pro handicapované..). Pachatel si může sám zvolit pole působnosti. Dospělým je tento trest ukládán v rámci podmíněného trestu odnětí svobody jako zkušební opatření.

Probační mediační služba v Rakousku

Výkonem činnosti probační služby v Rakousku je pověřen Spolek pro probační službu a sociální práci. („Verein für Bewährungshilfe und Sozial Arbeit-VBSA“), který je nestátní organizací. Spolek byl založen již v roce 1956 pod názvem Pracovní sdružení pro probace („Arbeitsgemeinschaft für Bewährungshilfe“). Právního rámce se probační službě v Rakousku dostalo v roce 1969 zákonem o probační službě („Bewährungshilfegesetz“). V roce 1975 došlo k rozsáhlé reformě trestního práva. V roce 1990 došlo k uzavření smlouvy mezi Rakouskou republikou a Spolkem, kde Rakouská republika vystupuje jako objednavatel služeb a Spolek jako jejich poskytovatel. Spolek vykonává dohled, pomoc osobám propuštěným z výkonu trestu, mimosoudní narovnání mezi mladistvými pachateli a poškozeným, mimosoudní narovnání pro dospělé pachatele, probační a mediační činnost v předsoudním stádiu atd.

Obecně prospěšné práce

V Rakousku představuje výkon obecně prospěšných prací podmínku pro předběžné zastavení trestního stíhání mladistvých pachatelů. Obecně prospěšné práce zde představují trest pouze pro mladistvé pachatele, proto jejich maximální výše činí 60 hodin. Podmínkou je, že mladiství může pracovat maximálně šest hodin denně, 18 hodin týdně, přičemž práce musí být vykonány do tří měsíců od vynesení rozsudku. Souhlas obviněného se zde nevyžaduje. Zabezpečením výkonu trestu a jeho kontrolou jsou pověřeny orgány probační pomoci, které mají informační povinnost ve vztahu k soudu.

Probační mediační služba v Norsku

První nevládní organizace zaměřená na probaci byla v Dánsku založena roku 1849, od roku 1980 byla převedena pod ministerstvo spravedlnosti.

Probační služba řeší ročně 4300 případů, spolupracuje s více jak 400 dobrovolníky, stále roste potřeba zvyšovat počet zaměstnanců. Odsouzení jsou zpravidla po 2/3 trestu odnětí svobody podmíněně propuštěni a jsou pod dohledem probačního pracovníka.

Trest obecně prospěšných prací je v zákoně ustanoven jako forma trestu, jde o alternativu k trestu odnětí svobody do délky 12 měsíců. Až 85% rozsudků se týká právě obecně prospěšných prací. Probační služba se zabývá také prací ve věznicích. Probační

pracovník spolupracuje také s rodinami klientů, odborníky, dobrovolníky a snaží se vybudovat kolem klienta sociální síť.

Z praxe evropských zemí by se Česká republika měla inspirovat a institut probační mediační služby stále více podporovat a dávat mu možnost k širšímu uplatnění na poli trestní politiky.

9. Závěr

Uplatňování alternativ k potrestání trestné činnosti, které se v České republice započalo v 2. 1/2 20. století, je dnes stále více využíváno. K uplatňování alternativ přispěl nárůst kriminality, který negativně přispěl k přetížení soudů, prodloužení soudních procesů, naplnění věznic, jejichž kapacity byly mnohonásobně překročeny a velkému finančnímu zatížení státu. Nejen tyto faktory podnítily zavedení restorativních prvků do trestní politiky. Největší předností tohoto přístupu je spolupráce prováděná s odsouzeným ponechaným na svobodě. Restorativní pojetí trestní justice podnítilo vznik probační mediační služby, která pracuje s odsouzenými, jimž byl uložen právě trest alternativní k trestu odnětí svobody, nejčastěji trest obecně prospěšných prací a probační dohled. Tyto změny v možnostech potrestání trestních věcí přináší mnoho pozitiv. Zůstane-li odsouzený na svobodě, má lepší možnost uvědomit si následky své trestné činnosti a pokusit se je napravit. Odsouzený je také chráněn před vězeňskou kulturou, která ve většině případů nepřispívá k úspěšné resocializaci odsouzeného. Odsouzený nemusí přerušit sociální vztahy a styky se svou rodinou a okolím, nadále může vykonávat své dosavadní zaměstnání.

Trest obecně prospěšných prací a probační dohled, o kterých ve své práci pojednávám, jsou u nás i v zahraničí nejčastěji ukládanými alternativami. Vedle ponechání svobody odsouzenému mají tyto tresty i bezesporu další výhody oproti trestu odnětí svobody. Jsou finančně méně nákladné, s odsouzeným pravidelně spolupracuje probační úředník, odsouzený sám rozhoduje, jak s touto možností naloží. Někteří odsouzení s probačním úředníkem spolupracují, snaží se svůj trest bez problému a v co nejkratší možné době odpykat, jiní svou šanci vědomě promarní a uložený alternativní trest jim je přeměněn na trest odnětí svobody. Vždy záleží na osobnosti, motivaci a postojích odsouzeného k alternativnímu trestu. Pokud odsouzený splní všechny stanovené podmínky alternativního trestu, je na něj pohlíženo jako na netrestaného a jeho trest je vymazán z trestního rejstříku.

Alternativní tresty jsou výbornou šancí napravit a urovnat škody, které vznikly páčáním trestné činnosti, především pro prvopachatele a pachatele méně závažných trestných činů. Jsem zastáncem častějšího uplatňování těchto trestů v praxi, jejich pozitiva jsou nepřehlédnutelná. Musí se však dobře posoudit, zda je osoba obžalovaného i druh trestného činu „vhodný“ k odsouzení k alternativnímu trestu. Přesto si myslím, že v žádném případě nemohou alternativy k potrestání ani do budoucna zcela nahradit klasický trest odnětí svobody.

10. Resümee

Die Abschlussarbeit „Die Möglichkeiten der Alternative zu der Strafe der Freiheit“ setzt sich aus neun Teilen zusammen.

Das erste Kapitel ist die Einleitung zur Frage, warum diese Abschlussarbeit das Thema der alternativen Strafe hat. Das zweite Kapitel enthält alternative Lösungen von Strafsachen in der Praxis. Es handelt von der Entstehung, der Entwicklung und der Geltendmachung einer alternativen Strafe zur Strafe Freiheitsentzug. Das Kapitel drei ist der Bewährungshilfe gewidmet. Es bespricht ihre Struktur, die Aktivität und ihre Wirkung in Strafsachen. Die Kapitel vier und fünf beschäftigen sich mit dem Zentrum Bewährungshilfe in Kolín. Diese Kapitel beruhen auf meinen Erfahrungen (aus meinem Praktikum). Darin wird die Auswertung eines Fragebogens beschrieben, den die Klienten der Bewährungshilfe in Kolín ausgefüllt haben. Die Abschlusskapitel sechs und sieben behandeln alternative Strafen – die Strafe der allgemeinnützigen Arbeit der Sichtweite, also die bei uns häufigste Alternative.

Das letzte Kapitel ist das Ende – die Rekapitulation und die Wertung der Arbeit. Die Arbeit umfasst auch verschiedene Anlagen.

11. Seznam použité literatury

Mgr.Barcalová Eva. *Výroční zpráva o činnosti PMS Kolín za rok 2004*

Havel V., Klaus V., Rychetský P. *Zákon č. 257-2000Sb.o probační mediační službě ČR*

Riskin L., Arnold T., Krating J.M.Jr. *Mediace aneb jak řešit konflikty*. 1. vydání. Praha. Palata. Facia 1997. ISBN 80-901710-6-0

Sokolář A., Púry F., Šámal P., *Alternativní řešení trestních věcí v praxi*. 1. vydání. Praha. C.H.BECK. 2000. ISBN 80-7179-350-7

Vacek Eduard. *Hledání nových forem zacházení s pachateli*. 1.vydání. Příloha časopisu České vězeňství č.2- 1999

PhDr. Válková Jana. *Doporučení R (92) 16 Rady Evropy k Evropským pravidlům o trestech a opatřeních realizovaných ve společenství*. 1.vydání. Praha. Institut pro kriminologii a sociální prevenci.1997. ISBN 80-86008-40-1

Kolektiv autorů. *Bulletin pro sociální prevenci, pomoc a intervenci*.1.vydání. Praha. Sdružení pro sociální prevenci a sociální pedagogiku.Ethum.2004

Informativní brožury PMS ČR

Internetové odkazy:

www.spj.cz

www.justice.cz

12. Seznam příloh

1. Organizační struktura probační mediační služby České republiky
2. Podnět k zahájení spolupráce s probační mediační službou
3. Pozvánka ke konzultaci
4. Stanovisko obviněného k uložení trestu obecně prospěšných prací
5. Poučení o výkonu dohledu
6. Probační program (specifikace, náplň)
7. Zpráva o průběhu dohledu
8. Dotazník

Příloha číslo 1. – Organizační struktura PMS ČR

Všechna osobní data uvedená v následujících přílohách jsou pouze fiktivní.

Příloha č. 2 – Podnět k zahájení spolupráce s probační mediační službou

Odsouzený ve výkonu trestu odnětí svobody může požádat o spolupráci s probační mediační službou ve věci požádání o podmíněné propuštění z věznice. Po zvážení uvedených skutečností a následné spolupráci pak úředník podává žádost o podmíněné propuštění k příslušnému soudu, který rozhoduje o přeměně trestu.

Zdroj : PMS ČR 2003

V případě potřeby pomoci při vyplňování údajů se obraťte na zaměstnance věznice

Podnět k zahájení spolupráce s Probační a mediační službou
ČR

(příprava podkladů pro možnost podmíněného propuštění (s uložením dohledu podle § 63/1 TZ., s uložením přiměřeného omezení a přiměřené povinnosti podle § 63/3 TZ)

Věznice v ..... Datum

.....
Typ věznice ..... Základní
číslo.....

Jméno a příjmení: .....

Datum narození: .....

Adresa bydliště před výkonem trestu odnětí svobody:

.....

.....

Adresa bydliště po propuštění:

.....

.....

1. Pro jaký trestný čin jste v současné době ve výkonu trestu (podle jakého §)?

.....

.....

.....

Délka uloženého trestu: ..... Výkon trestu mi končí dne:

.....

Do jakého typu věznice jste by/a odsouzen/a:

.....

Podání žádosti o podmíněné propuštění je možné k datu: .....

.....

2. Byl/a jste již dříve trestán/a?

ANO NE

podmíněně -

kolikrát: .....

TČ:.....

nepodmíněně - kolikrát: ..... TČ:
.....
jiné tresty - kolikrát: ..... TČ:
.....

V případě, že jste již dříve byl/a ve vězení, byl/a jste v rámci výkonu tohoto trestu již někdy podmíněně propuštěn/a? ANO osvědčil/a jsem se neosvědčil/a jsem se
NE

3. Jste v současné době znovu trestně stíhán/a?

a) ANO pro jaký trestný čin (podle jakého §):

.....

b) NE

4. **Bylo Vám soudem vedle současného výkonu trestu odnětí svobody uloženo také ochranné léčení (protialkoholní, protitoxikomanické, sexuologické)? ANO**
NE

V případě, že ANO, označte formu léčby: AMBULANTNÍ
ÚSTAVNÍ

Pokud ano, probíhala tato léčba během výkonu trestu odnětí svobody? ANO
NE

5. **Byly vám uloženy další tresty, které máte vykonávat po podmíněném propuštění?**
ANO NE

zákaz pobytu - místo zákazu pobytu:

.....

zákaz činnosti - druh zakázané činnosti:

.....

peněžitý trest - jeho výše:

.....

6. **Žádal/a jste v rámci současného výkonu trestu odnětí svobody již dříve o podmíněně propuštění ? ANO NE**

7. **Označte osoby, se kterými jste byl/a během pobytu ve vězení v kontaktu?**

a) **personál věznice (doplňte osobu, se kterou jste byl/a během výkonu trestu v nejužším kontaktu)**

.....
.....
.....

b) **jiná osoba (označte, popřípadě doplňte)**

▪ **sociální pracovník mimo věznici (uved'te jméno, příjmení a kontaktní adresu)**

.....
.....
.....

▪ **zájmové sdružení občanů (uved'te adresu a název sdružení a osobu, se kterou jste byl/a v kontaktu)**

.....
.....
.....

- někdo jiný (uved'te o koho se jedná, jméno, příjmení a kontakt)
 .....
 .....
 .....

8. Byl/a jste během výkonu trestu v kontaktu se svou rodinou?

ANO - pravidelně tj. .... za měsíc

- nepravidelně tj. .... za rok

druh kontaktu (zatrhněte)   dopisy   návštěvy

NE

Na koho z Vaší rodiny se může zaměstnanec PMS s vaším souhlasem obrátit se žádostí o doplnění informací k Vaší osobě a k situaci, jež nastane v případě podmíněného propuštění? (uved'te, prosím, jméno, příjmení, kontakt a uved'te o koho se jedná – např. matka, bratr, manželka, druh atd.)

Na koho jiného (mimo vaší rodinu) se může zaměstnanec PMS s Vaším souhlasem obrátit se žádostí o doplnění informací k Vaší osobě a k situaci, jež nastane v případě Vašeho podmíněného propuštění ? (uved'te, prosím, jméno, příjmení, kontakt a uved'te o koho se jedná – např. zaměstnavatel, kurátor, přítel)

Jaké kroky jste uskutečnil/a v rámci své přípravy na podmíněné propuštění?

1. v souvislosti se svým budoucím bydlením:
2. v souvislosti se svým budoucím zaměstnáním:
3. v souvislosti se svým návratem do rodiny:

12 Jaké kroky jste učinil/a v souvislosti s náhradou škody poškozenému ?

13 Jaké tři hlavní důvody vás vedou k podání žádosti o podmíněné propuštění?

Svým podpisem souhlasím s tím, aby zaměstnanec místně příslušného střediska PMS shromažďoval informace týkající se mé osoby, rodinné, sociální a pracovní situace za účelem vypracování stanoviska střediska PMS k možnosti mého podmíněného propuštění. S tímto stanoviskem se budu moci seznámit a budu se moci k němu vyjádřit. Poté bude stanovisko připojeno k žádosti o podmíněné propuštění.

Jsem seznámen/a s tím, že zaměstnanec PMS je ze zákona (č. 257/2000 Sb. o PMS ČR) oprávněn nahlížet do trestního spisu soudu a spisové dokumentace věznice.

Tento podnět jsem vypracoval/a (zaškrtněte):

- samostatně
- ve spolupráci s (doplňte)

.....

Příloha č. 3 – Pozvánka ke konzultaci

Probační úředník po obdržení pravomocného rozsudku vyzve odsouzeného k dostavení se na středisko PMS ČR k úvodní konzultaci, k na které budou dojednány podmínky plnění trestu. Tímto začíná spolupráce mezi klientem a úředníkem PMS ČR.

Zdroj : PMS ČR 2003

Jméno a příjmení
Adresa bydliště
2003

V ..... dne .....

Pozvánka ke konzultaci

(Vážená) paní, (vážený) pane .....,

usnesením (rozsudkem, trestním příkazem) Okresního (Krajského...) soudu v ..... pod č.j. .... bylo rozhodnuto ve vaší věci o * ..... se zkušební dobou v trvání ..... V rámci této zkušební doby Vám byl uložen dohled.

Realizaci výkonu uloženého dohledu zajišťuje středisko Probační a mediační služby ČR v ..... Účelem úvodní konzultace je poskytnout Vám všechny potřebné informace, které se týkají výkonu Vašeho trestu, úlohy Probační a mediační služby ČR v rámci zajištění výkonu dohledu, včetně vyjasnění všech podmínek a pravidel, za kterých bude dohled probíhat.

Dostavte se proto dne ..... v ..... hodin na středisko Probační a mediační služby v ....., adresa .....

V případě, že se ze závažných důvodů nemůžete v daném termínu dostavit, žádám Vás o vyznění na telefonním čísle ..... , aby mohl být dohodnut náhradní termín. Na tomto tel. č. Vám budou v případě Vašeho zájmu poskytnuty další informace.

Na jednání si s sebou vezměte občanský průkaz.

S pozdravem

.....
Úředník (asistent) PMS ČR

* nutno doplnit dle situace
uložení trestu odnětí svobody v trvání ....., jehož výkon byl podmíněně odložen podmíněně upuštění od potrestání
nahrazení vazby dohledem (v tomto případě je nutné další formulaci týkající se zkušební doby a uložení dohledu vypustit)
podmíněně propuštění z výkonu trestu odnětí svobody
dodatečném uložení dohledu

Příloha č.4- Stanovisko obviněného k uložení trestu obecně prospěšných prací

Odsouzený k výkonu trestu OPP je na úvodní konzultaci na středisku PMS ČR probačním úředníkem informován o podmínkách plnění tohoto uloženého trestu a úředníkovy svým podpisem „, Stanoviska “ stvrzuje přijetí těchto podmínek.

Zdroj: PMS ČR 2003

Stanovisko obviněného k uložení trestu obecně prospěšných prací

Jméno a příjmení klienta:

nar.:

RČ:

č. OP:

trvale bytem:

přechodně bytem:

zaměstnání:

pracovní dovednosti:

Dnešního dne jsem byl/a probačním úředníkem (asistentem) .....poučen/a o podmínkách TOPP a dotázán/a na stanovisko k případnému uložení trestu obecně prospěšných prací ve smyslu §45a odst. 2 trestního zákona.

Prohlašuji, že k dnešnímu dni mi nejsou známa žádná zdravotní omezení, která by bránila ve výkonu trestu obecně prospěšných prací ¹². Pokud mi tento trest bude rozhodnutím soudu uložen, budu jej řádně vykonávat dle dohodnutého časového harmonogramu.

Poučení:

Byl/a jsem poučen/a, že trest obecně prospěšných prací musím vykonat osobně a bezplatně ve svém volném čase, dle dohodnutého harmonogramu, nejpozději však do jednoho roku ode dne, kdy soud výkon tohoto trestu nařídil. Pokud bych ve stanovené době uložený trest zaviněně nevykonal/a, tento se přeměňuje na trest nepodmíněný, a to tím způsobem, že každé i jen započaté dvě hodiny nevykonaného trestu obecně prospěšných prací se počítají za jeden den trestu odnětí svobody. Po celou dobu výkonu trestu obecně prospěšných prací povedu řádný život, nedopustím se žádných trestných činů ani přestupků a budu spolupracovat s pracovníky PMS ČR.

Jméno a příjmení
+podpis klienta

Jméno a příjmení, podpis+razítko

---

¹² V případě zdravotních omezení je nutno doložit lékařskou zprávou.

Příloha č. 5- Poučení o výkonu dohledu

Na úvodní konzultaci je odsouzený také poučen o svých i úřednickových právech a povinnostech, které vyplývají z jejich spolupráce při plnění trestu probačního dohledu.

Zdroj : PMS ČR 2003

POUČENÍ O VÝKONU DOHLEDU

Klient/ka (obviněný/á, odsouzený/á):

Datum narození:

Probační značka:

Smyslem dohledu (v rámci zkušební doby podmíněného upuštění od potrestání s dohledem, podmíněného odsouzení s dohledem, podmíněného propuštění s dohledem, v rámci náhrady vazby dohledem) je:

- umožnit klientovi život na svobodě
- prostřednictvím dohledu kontrolovat zda uložený trest / náhrada vazby dohledem plní svůj účel a zda klient dodržuje soudem / státním zástupcem uložená omezení a povinnosti

Podle § 26a odst. 1 Tr.Z. se dohledem rozumí:

- pravidelný osobní kontakt klienta s úředníkem Probační a mediační služby, spolupráce při vytváření a realizaci probačního programu ve zkušební době a kontrola dodržování podmínek uložených klientovi soudem nebo vyplývajících ze zákona

Účelem dohledu je (§ 26a odst. 2 Tr.Z.):

- sledování a kontrola chování klienta, čímž je zajišťována ochrana společnosti a snížení možnosti opakování trestné činnosti
- odborné vedení a pomoc klientovi s cílem zajistit, aby v budoucnu vedl řádný život

Klient je v rámci dohledu povinen:

- osobně docházet na středisko Probační a mediační služby ve sjednaných termínech a udržovat dohodnutý kontakt s probačním úředníkem
- plnit povinnosti a omezení včetně náhrady škody a nákladů trestního řízení stanovené státním zástupcem či soudem
- spolupracovat s probačním úředníkem způsobem, který mu bude stanoven na základě konkrétního individuálního probačního programu, na jehož tvorbě a realizaci se klient spolupodílí
- informovat probačního úředníka o
  - a) místě bydliště, ve kterém se zdržuje, místě, kde přebírá poštu, případně o každé změně místa pobytu
  - b) zaměstnání, příp. studijních poměrech
  - c) jak plní soudem / státním zástupcem uložené povinnosti a omezení
- informovat probačního úředníka o dalších důležitých okolnostech souvisejících s uloženým dohledem, například o evidenci na Úřadu práce, o pracovní neschopnosti, o čerpání sociálních dávek; o nástupu do zdravotnického či jiného

léčebného zařízení, o nástupu do výkonu trestu, o nástupu k výkonu základní vojenské služby, civilní služby apod.

- dokládat sdělené informace
- umožnit probačnímu úředníkovi vstup do obydlí, ve kterém se zdržuje
- omluvit se předem z dohodnuté konzultace, pokud se jí ze závažných důvodů nebude moci zúčastnit a závažnost těchto důvodů prokázat

Probační úředník v rámci výkonu dohledu:

- vykonává kontrolu plnění soudem uložených povinností a omezení a vedení řádného života klientem
- motivuje a vede klienta k řešení následků trestné činnosti, především v oblasti vztahu s poškozeným
- poskytuje individuální pomoc klientovi, zprostředkovává mu další odborné služby v souvislosti s řešením jeho aktuální životní situací
- informuje klienta o krocích, které v rámci kontroly jeho chování a způsobu života podnikne
- **informuje bez zbytečného odkladu příslušný soud o porušení podmínek průběhu dohledu ze strany klienta dle (§ 26b odst. 2 Tr. Z.)**
- vede konzultace s klientem, vyhotovuje z nich písemný záznam, zpracovává nejméně jednou za 6 měsíců zprávu (nestanoví-li soud jinak), ve které informuje příslušný soud nebo státní zastupitelství o průběhu výkonu dohledu a o plnění přiměřených omezení a povinností uložených v rámci dohledu (§ 26b odst. 3 Tr. Z.)
- seznámí klienta s obsahem zprávy o průběhu dohledu, kterou podává soudu
- opatřuje v souladu se zákonem o PMS a zákonem 101/2000 Sb. o ochraně osobních údajů, v platném znění, další potřebné informace o klientovi z jiných zdrojů (např. od orgánů státní správy a samosprávy, orgánů činných v trestním řízení a jiných institucí), a to zejména pokud je klient nedoloží. O této skutečnosti klienta informuje.

V .....dne .....

.....
probační úředník (asistent)

.....
klient

Příloha č. 6 - Probační program

Na úvodní konzultaci mezi úředníkem a odsouzeným dojde ke specifikaci uloženého trestu a upřesnění podmínek jeho plnění

PROBAČNÍ PROGRAM **specifikace náplně a průběhu dohledu** **JAN NOVÁK , nar. 14. 6. 1964 (klient)**

a

Mgr. Filip Probátor, PMS ČR, středisko Třebíč (dále jen probační úředník)

na základě soudem stanovených podmínek dohledu sjednávají pro období od 28. března 2003 do 28. září 2003 následující probační program.

Kontakty klienta s probačním úředníkem

- *dohled bude realizován osobními konzultacemi probačního úředníka s klientem ve středisku PMS v Třebíči, Bráfova 502, a to po dobu prvních 6 měsíců v intervalu 1 x měsíčně. Při každé konzultaci bude sjednán přesný termín další konzultace, který je závazný. Na konzultace bude klient zván písemně*
- *pokud nastane objektivní překážka v realizaci konzultace na straně probačního úředníka, bude včas klienta informovat, a to písemně nebo telefonicky*
- *pokud se ze závažných důvodů nebude moci klient konzultace zúčastnit, omluví se předem telefonicky (tel. 568 842 502, nebo 568 840 094), případně písemně*
- *následně klient musí závažnost těchto důvodů prokázat (např. lékařská zpráva o pracovní neschopnosti, apod.)*
- ***nerespektování výše uvedených skutečností bude považováno za porušení dohodnutých pravidel a vědomé vyhýbání se soudem uložené povinnosti (dohled)***
- *při opakovaném porušení výše dohodnutého (2 x) bude probačním úředníkem předána tato informace soudu*

Plnění povinností a omezení uložených soudem

Rozhodnutím soudu byla klientovi uložena povinnost nahradit škodu, jež byla jeho trestnou činností způsobena.

- *bylo dohodnuto, že klientem bude tato škoda postupně hrazena a to tak, jak je níže uvedeno. Průběžné hrazení škody bude při konzultacích klientem dokládáno poštovními doklady o zaplacení*
- ***poškozenému Radku Havlíčkovi uhradí 900,- Kč v květnu 2003***
- ***poškozenému Obecnímu úřadu v Lesonicích uhradí 6 304,- Kč***
  - *po 2 000,- Kč v červnu a červenci 2003,*
  - *v srpnu 2003 částkou 2 304,- Kč,*
- ***poškozenému Zdeňku Suchanovi uhradí 15 000,- Kč***

- *probační úředník bude kontaktovat poškozeného Zdeňka Suchana a bude se s ním snažit jednat o možnosti náhrady jemu způsobené škody formou splátek (po 1 500,- Kč). O výsledku bude probační úředník klienta informovat na květnové schůzce.*

Další ujednání

- *klient se pokusí spojit s bývalou manželkou a dohodnout se s ní na obnovení kontaktů se synem*
- *o výsledku bude klient informovat probačního úředníka na červnové schůzce*
- *termín pro zpracování první zprávy o průběhu dohledu je 10. srpen 2003*

Klient má možnost obrátit se na probačního úředníka se žádostí o pomoc, podání informací či zprostředkování odborné služby.

Plnění probačního programu je nedílnou součástí realizace podmínek dohledu.

Probační program je možné dle potřeby aktualizovat.

V Třebíči dne 28. března 2003

.....
 .....

Jan Novák
klient

Mgr. Filip Probátor
probační úředník

Příloha č. 7- Zpráva o průběhu dohledu

Probační úředník je povinen vést a archivovat záznam o každé konzultaci s klientem, za určité období a při ukončení probačního dohledu pak vyhotovit podrobnou zprávu o klientově situaci.

Zdroj : PMS ČR

ZPRÁVA O PRŮBĚHU DOHLEDU

Číslo spisu T/PM :	1T xx/2003 / 27 PM xx/2003
Jméno a příjmení klienta:	
Datum narození:	
Trvalé bydliště:	
Aktuální kontaktní adresa:	<i>Uvádět pouze v případě, že je odlišná od trvalého bydliště</i>
Klient přijat do evidence PMS ČR	<i>Informace ukazuje, jak dlouho bylo prozatím s klientem pracováno</i>
Zprávu vypracoval, dne:	<i>Jméno úředníka, datum</i>
Přílohy:	<i>Dokumenty se přikládají v kopiích tak, aby dokládaly klientovu situaci, např. :</i> <ul style="list-style-type: none"> ▪ <i>pracovní smlouva</i> ▪ <i>evidence na úřadu práce</i> ▪ <i>potvrzení o sociálních dávkách, invalidním důchodu</i> ▪ <i>potvrzení o studiu, hodnocení školy</i> ▪ <i>povolávací rozkaz</i> ▪ <i>doklady o placení nákladů trestního řízení, obhajoby vazby, náhrady škody</i> ▪ <i>splátkový kalendář</i> ▪ <i>potvrzení o pobytu v léčebně</i> ▪ <i>zpráva o plnění PRP</i> ▪ <i>lékařská zpráva, neschopenka</i> ▪ <i>stanovisko klienta ke zprávě</i>

1. OSOBNÍ A SOCIÁLNÍ POMĚRY KLIENTA

1.1. Aktuální situace

Kolonka by měla obsahovat např. tyto údaje z oblasti rodiny, soc. kontaktů a oblasti volného času:

- ✓ minulost klienta krátce zmínit pouze v první zprávě
- ✓ kde a s kým klient žije
- ✓ jaké jsou rodinné vztahy, jejich vývoj během zkušební doby
- ✓ důsledky trestné činnosti na osobu klienta, vliv na jeho rodinné okolí a vztahy
- ✓ *jakými aktivitami tráví volný čas, koníčky a zájmy*
- ✓ *v jakých soc. skupinách se klient pohybuje*
- ✓ *zda je v kontaktu se spolupachateli trestné činnosti*
- ✓ *zdroje podpory v klientově okolí, kdo mu pomáhá, je mu oporou*

1.2. Zaměstnání a finanční situace (*finanční situaci uvádět fakultativně*)

Kolonka by měla obsahovat např. tyto údaje:

- ✓ získaná (probíhající) kvalifikace - škola, učiliště, obor, ročník, školní výsledky, popř. hodnocení ze školy
- ✓ vývoj finanční situace klienta - případně výdělek resp. výše příjmů, možnosti náhrady škody, příp. splátek
- ✓ názvy a adresy zaměstnavatelů, druh práce – sezónní, pravidelná, brigáda, dlouhodobá, krátkodobá
- ✓ informace týkající se evidence na Úřadu práce, podpora v nezaměstnanosti – úroveň spolupráce s ÚP, jméno příslušné zprostředkovatelky
- ✓ klientovy aktivity při hledání zaměstnání, změny zaměstnání a jejich důvody
- ✓ plány ohledně práce nebo vzdělávání (včetně případných kvalifikací či rekvalifikací Úřadu práce) do budoucna

2. PRŮBĚH DOHLEDU V OBDOBÍ OD ..... DO ....

2.1. Spolupráce klienta s probačním úředníkem

Kolonka by měla obsahovat např. tyto údaje:

- ✓ *vymezení uplynulého období zkušební doby*
- ✓ *termíny uskutečněných konzultací (popř. jiných kontaktů s klientem, tedy písemných důležitých telefonických, osobních návštěv u klienta), termíny, kdy se klient nedostavil bez omluvy*
- ✓ *jakou formou probíhá dohled*
- ✓ *obsahové zaměření konzultací, vymezení základních tematických okruhů*
- ✓ *s kým dalším v rámci dohledu probační úředník spolupracoval, například osoby z okolí klienta (rodiče, partneři, manželé atd.), a úřady či instituce (úřad práce, sociální odbor, kurátoři, ubytovny, zaměstnavatel, vojenská správa, škola atd.)*

2.2. Plnění povinností ve zkušební době

- ✓ *postoj klienta k vlastní trestné činnosti, k následkům trestné činnosti*
- ✓ *náhrada škody, dlužné pohledávky vyplývající z vyživovací povinnosti, ostatní pohledávky, aktivity, které klient vyvinul (kontakt s poškozenými, dopisy, splátky, dohody atd.), popř. jaké aktivity v tomto směru vyvinul probační úředník*
- ✓ *placení nákladů trestního řízení, soudních výloh, náklady spojené s výkonem vazby a trestu, obhajoby.*
- ✓ *plnění uložených povinností dle § 26 odst. 4 písm. b, c, d, tzn. účasti v programech sociálního výcviku a převýchovy, léčení závislostí na návykových látkách, které není ochr. léčením a programech psychologického poradenství (PRP), dále dle § 26, odst. 4, písm. a, podrobení se výcviku pro získání vhodné pracovní kvalifikace (a dále plnění uložených omezení podle § 26 odst. 4, písm. e, f, a odst. 5 -7 TrZ.*
- ✓ *spolupráce klienta při vytváření probačního programu (např, zda klient spolupracoval aktivně, akceptace navrženého, měl výhrady, atd.)*
- ✓ *plnění povinnosti informovat probačního úředníka o svém pobytu, o změnách místa bydliště zaměstnání atd.*
- ✓ *vyhodnocení plnění probačního programu – průběh, důvody aktualizace, úspěchy, co se nedaří*

2.3 Zhodnocení průběhu dohledu a jeho další zaměření

Kolonka by měla obsahovat např. tyto údaje:

- ✓ *obecné zhodnocení (shrnutí) plnění povinností probačního dohledu z hlediska formálního*
- ✓ *z hlediska toho, jaký kontakt byl navázán, jaká je vzájemná spolupráce*
- ✓ *zhodnocení dosažených dílčích kroků v rámci plnění dohledu, pokud možno konkrétně popsat dosažené úspěchy při výkonu dohledu*
- ✓ *shrnutí aktuálních témat, kterým bude především věnována práce s klientem v následujícím období*
- ✓ *předpoklad pro další období z hlediska intenzity dohledu, zda bude práce s klientem stejná, méně či více intenzivní, pokud vymezení rozsudku umožňuje určení intenzity probačním úředníkem*

3.JINÉ

Kolonka může obsahovat další (specifické) informace

S obsahem této zprávy byl klient osobně seznámen.

Datum:

Stanovisko klienta, pokud se chce ke zprávě vyjádřit:

Stanovisko klienta-obviněného může být ve zprávě zachyceno v této kolonce nebo může mít formu samostatné přílohy ke zprávě

Podpis:

Zpráva byla klientovi zaslána dne:

Vyplňujeme v případě, že klient nebyl osobně přítomen, měl by být uveden důvod, proč se tak stalo

Pokud se fakta v případě klienta nemění, není nutné informace znovu opisovat, nýbrž aktuálně doplňovat.

Podpis, razítko:

Příloha č. 8 – Dotazník pro klienty PMS Kolín

Dotazník je zaměřený na zjištění informací o klientech PMS Kolín. Je strukturován do tří tématických částí, které jsou zaměřeny na to, jaké tresty nejčastěji klienti vykonávají, jak dlouho spolupracují s PMS, jak se staví k alternativním trestům i trestu odnětí svobody.

DOTAZNÍK

Dotazník je zcela anonymní a bude sloužit pouze k studijním účelům.

Variantu, která je nejbližší vaší odpovědi, prosím, označte křížkem.

Na otázky bez možností, prosím, odpovězte vlastními slovy.

A) Obecná část o PMS

1) Dokážete vlastními slovy popsat činnost PMS :

-----

2) Než jste s PMS začal spolupracovat věděli jste o její činnosti :

* ano(odkud) -----

* ne

3) Klientem PMS jste :

* poprvé

* opakovaně -----

4) Jak dlouho jste klientem PMS Kolín :

-----

5) Jak hodnotíte činnost PMS Kolín :

-----

6) Spolupracujete i s jinou institucí kromě PMS :

* ne

* ano (s jakou) -----

7) Podrobil jste se v minulosti (v současné době) programu :

* Léčení závislosti na návykových látkách

* Psychologickému poradenství

* jiného -----

B) Probační dohled (PD)

Základním rysem PD je nutnost pravidelného osobního kontaktu s úředníkem PMS.

1) Jak často docházíte na konzultace:

- 1/ měsíčně
- 1/ týdně
- jinak

2) Ke konzultacím docházíte:

- po výzvě úředníka
- pravidelně, bez výzvy
- po opakovaném vyzvání

3) Na konzultacích mluvíte o :

- plnění trestu (OPP)
- rodině, soukromí
- zaměstnání

4) PD vám byl uložen :

- poprvé
- opakovaně -----

5) PD vám byl uložen na dobu :

C) Trest obecně prospěšných prací (TOPP)

1) TOPP vám byl uložen v počtu ..... hodin.

2) TOPP vám byl uložen :

- * poprvé
- * opakovaně .....

3) Jaký typ práce v rámci VTOPP vykonáváte:

- úklidové
- stavební
- jiné .....

4) U jaké instituce TOPP vykonáváte :

- státní instituce .....
- nestátní instituce .....

5) U této instituce vykonáváte TOPP :

- poprvé
- opakovaně .....

6) Nabídka práce k výkonu TOPP je :

- široká
- dostačující
- těžko se shání

7) Jak instituce přistupují k odsouzeným k TOPP :

- jako k stálým zaměstnancům
- ze strany zaměstnavatele cítím nedůvěru
- jinak .....

8) Měly by instituce vytvářet více nabídek k výkonu TOPP :

- ano (proč) .....
- ne (proč) .....

9) TOPP je trestem **alternativním**, co to znamená :

.....
 .....

10) Znáte jiné alternativní tresty :

.....
 .....

11) Byl vám již někdy uložen jiný alternativní trest :

- ne
- ano .....

12) Vykonal jste v minulosti TOS :

- ano
- ne

TOPP je alternativou TOS.

13) Pozitiva TOPP :

.....
 .....

14) Negativa TOPP :

.....
 .....

15) Pozitiva TOS :

.....
 .....

16) Negativa TOS :

.....
 .....

Vyplnil :

- muž
- žena

věk .....

Děkuji za vámi věnovaný čas.

A) Obecně o PMS Kolín

ZNALOSTI O PMS

Věděli jste o činnosti PMS před začátkem spolupráce s touto institucí ?		
ANO	29	58%
NE	21	42%
Celkem dotazovaných	50	100%

Z dotazovaných znalo činnost PMS 29 klientů (58%), většinou již z předešlé spolupráce s touto institucí, 24 klientů (47%) spolupracuje s PMS již opakovaně. 3 klienti (6%) uvedli, že se o činnosti PMS dozvěděli ve výkonu trestu odnětí svobody 3 klienti (6%) pak od příbuzných. 21(42%) dotazovaných o činnosti PMS doposud nevědělo, 26 (53%) dotazovaných je klienty PMS poprvé.

SPOLUPRÁCE S PMS

S PMS spolupracuje	Počet klientů	% zastoupení
opakovaně	24	47%
poprvé	26	53%
Celkem dotazovaných	50	100%

6 (12%) dotazovaných uvedlo, že spolupracuje i s jinými institucemi, žádný bohužel neuvedl s jakou institucí.

44 (88%) dotazovaných dle odpovědí nespolečně s žádnou jinou organizací.

SPOLUPRÁCE S JINÝMI INSTITUCEMI

Spolupráce s jinou institucí	počet klientů	%zastoupení
ano, spolupracuji	6	12%
ne, nespolečně	44	88%
Celkem dotazovaných	50	100%

JINÉ POMOCNÉ PROGRAMY

Podrobení pomocnému programu	počet klientů	%zastoupení
ano, podstoupil	15	30%
ne, nepodstoupil	35	70%
Celkem dotazovaných	50	100%

15 (30%) dotazovaných uvedlo, že se podrobilo pomocnému programu, z toho 3 (20%) klienti psychologickému poradenství, 1(7%) klient psychiatrickému ambulantnímu léčení.

2 (13%) dotazovaní pak podstoupili léčení závislosti na návykových látkách. Ostatních 9 (60%) nevedlo, jaký program podstoupili.

DRUHY POMOCNÝCH PROGRAMŮ

Typ programu	počet klientů	% zastoupení
psycholog.poradenství	3	20%
léčení závislostí	2	13%
psychiatr.léčení	1	7%
ostatní	9	60%

JINÉ POMOCNÉ PROGRAMY

Podrobení pomocnému programu	počet klientů	%zastoupení
ano, podstoupil	15	30%
ne, nepodstoupil	35	70%
Celkem dotazovaných	50	100%

15 (30%) dotazovaných uvedlo, že se podrobilo pomocnému programu, z toho 3 (20%) klienti psychologickému poradenství, 1 (7%) klient psychiatrickému ambulantnímu léčení.

2 (13%) dotazovaní pak podstoupili léčení závislosti na návykových látkách. Ostatních 9 (60%) nevedlo, jaký program podstoupili.

DÉLKA SPOLUPRÁCE KLIENTA S PMS

Délka spolupráce	počet klientů	% zastoupení
1-5 měs	15	30%
5-10 měs	10	20%
10-20 měs	10	20%
20-30 měs	12	24%
30-40 měs	3	6%
déle		
Celkem dotazovaných	50	100%

Dotazovaní spolupracují s PMS Kolín právě v průměru 11tý měsíc.

Muži spolupracují s PMS v průměru 13tý měsíc, ženy v průměru 10tý měsíc.

B) Probační dohled

PRAVIDELNOST KONZULTACÍ

Jak často dochází	počet klientů	% zastoupení
1/týdně	7	14%
1/měsíčně	32	64%
jinak	11	22%
Celkem dotazovaných	50	100%

Kdy dochází	počet klientů	% zastoupení
po výzvě úředníka	7	14%
bez výzvy úředníka	43	86%
po opakované výzvě	0	0
Celkem dotazovaných	50	100%

NÁPLŇ KONZULTACÍ

na konzultacích ods.mluví	počet klientů	% zastoupení
o plnění trestu		
o rodině, soukromí	17	33%
o zaměstnání	10	20%
o všem výše uvedeném	23	47%
celkem dotazovaných	50	100%

Probační dohled

Probační dohled byl uložen všem 50ti dotazovaným klientům. Ten byl dotazovaným uložen v průměrné délce trvání 3 roky.

Z toho 36ti klientům (71%) byl probační dohled uložen poprvé. 14ti klientům (29%) byl probační dohled uložen již opakovaně.

14ti (28%) klientům byl zároveň uložen i trest obecně prospěšných prací.

7 klientům (50%) byl probační dohled uložen po dobu výkonu trestu obecně prospěšných prací, tedy v délce trvání 1 rok. 7 klientům (50%) byl probační dohled uložen na dobu delší než 1 rok.

Většina dotázaných dochází na konzultace 1 měsíčně, bez výzvy úředníka (termíny konzultací si hlídají), na konzultacích hovoří o svém soukromí, zaměstnání

i o tom, jak zvládají plnění uloženého trestu.

ULOŽENÁ OPATŘENÍ

ULOŽENÁ OPATŘENÍ	počet klientů	%zastoupení
samotný probační dohled	35	70%
samotný trest obecně pr.prací	1	2%
prob.dohled+obec.pr.práce	14	28%
celkem dotazovaných	50	100%

PROBAČNÍ DOHLED

PD uložen	počet klientů	%zastoupení
opakovaně	14	29%
poprvé	36	71%
celkem dotazovaných	50	100%

ULOŽENÍ PROBAČNÍHO DOHLEDU

Pohlaví klientů	Počet klientů	% zastoupení
Ženy	9	25%
Muži	26	75%
Celkem	35	100%

DÉLKA PROBAČNÍHO DOHLEDU

Délka uloženého dohledu	ŽENY	MUŽI
12 měsíců		1
18 měsíců	1	4
24 měsíců	1	2
30 měsíců	2	7
36 měsíců	1	5
42 měsíců	1	4
48 měsíců	1	1
54 měsíců		1
60 měsíců	1	
66 měsíců		
72 měsíců		
78 měsíců	1	1
více než 78 měsíců		
Celkem klientů	9	26
Celková délka uložených dohledů	366 měsíců	762 měsíců

C) ALTERNATIVY

Trest obecně prospěšných prací

Trest obecně prospěšných prací byl uložen 15ti klientům (30%), v průměrné výměře 290hodin.

Trest obecně prospěšných prací byl uložen 12ti mužům (80%) a 3 ženám (20%).

TYP PRÁCE VYKONÁVAVÉ V RÁMCI VTOPP

druh práce	počet klientů	% zastoupení
úklidové	9	60%
stavební		
pomocné	6	40%
celkem dotázaných	15	100%

MÍSTO VTOPP

instituce	počet klientů	% zastoupení
státní	12	80%
nestátní	3	20%
celkem dotazovaných	15	100%

Z 15ti klientů, kterým byl uložen trest obecně prospěšných prací, 3 (20%) vykonávají svůj trest u nestátní instituce, 12 (80%) pak u státní instituce (všichni uvedli oecní úřad).

9 klientů (60%) klientů vykonává svůj trest u stejné instituce již opakovaně.

6 (40%) klientů trest u uvedené instituce vykonává poprvé.

Dotazovaní se v podstatě shodli, že nabídka možnosti výkonu trestu obecně prospěšných prací je dostačující. 9 (60%) klientů má pocit, že se k nim při výkonu TOPP nadřízení chovají stejně jako k ostatním zaměstnancům.

6 (40%) klientů pociťuje ze strany nadřízeného jistou nedůvěru.

Trest obecně prospěšných prací - OPP

Pohlaví klientů	Počet klientů	% zastoupení
Ženy	5	33%
Muži	10	67%
Celkem	15	100%

Celkový počet uložených hodin OPP

Pohlaví klientů	uložené hodiny	% zastoupení
Ženy	750 h	17,50%
Muži	3550 h	82,50%
Celkem	4300 h	100%

POČET ULOŽENÝCH HODIN

uložené hodiny	ženy	muži
50 h		
100 h	2	
150 h	1	
200 h	2	2
250 h		
300 h		
350 h		2
400 h		6
nad 400 h		
Celkem klientů	5	10
celkem hodin	750 h	3550 h
Celkem hodin	4300 h	

NABÍDKA MOŽNOSTÍ K VTOPP

nabídka	počet klientů	%zastoupení
široká		
dostačující	12	80%
velmi omezená	3	20%
celkem dotázaných	15	100%

DOTAZOVANÍ KLIENTI versus POJEM "ALTERNATIVA"

38 (76%) dotázaných klientů nezná jiný alternativní trest, než ten, který mu byl uložen. 12 (24%) dotázaných zná trest obecně prospěšných prací jako jedinou alternativu k trestu odnětí svobody (většina díky vlastní zkušenosti s tímto trestem). Téměř nikdo z dotázaných nedovedl vlastními slovy popsat, co si představuje pod pojmem "alternativní".

DOTAZOVANÍ KLIENTI versus TREST ODNĚTÍ SVOBODY

Na otázku, zda dotazovaný v minulosti vykonal trest odnětí svobody, odpovědělo 38 klientů (76%) .46% z nich (18 klientů) přiznalo, že v minulosti vykonali trest odnětí svobody. 54% (20 klientů) uvedlo, že trest odnětí svobody nikdy nevykonávali.

15 klientů (30%) odpovědělo na otázky týkající se negativ / pozitiv trestu odnětí svobody / alternativních trestů (OPP).

POZITIVA ALTERNATIVNÍCH TRESTŮ	POZITIVA TRESTU ODNĚTÍ SVOBODY
menší narušení osobních práv odsouzeného	ochrana společnosti před pachatelem
vyhnutí se pobytu ve vězení	teplo
možnost nápravy odsouzeného prací	

NEGATIVA ALTERNATIVNÍCH TRESTŮ	NEGATIVA TRESTU ODNĚTÍ SVOBODY
práce není placená	přerušování vazeb s rodinou
problém skloubit VTOPP a zaměstnání	špatný vliv místní kultury na odsouzeného
namahavá práce	omezení pohybu